

Beleid duurzaam beleggen Univé Groep

Inhoud

Duurzaam beleggen	3
1. Omgevingskader	3
2. Doelstelling, strategie en thematisch beleid	5
3. Implementatie en uitvoeringsnormen	10
4. ESG implementatie per beleggingscategorie	18
5. Governance, verantwoording en rapportage	20
Bijlages	22
Bijlage 1: Toelichting implementatie OESO richtlijn	23
Bijlage 2: ESG-rating-systematiek	28
Bijlage 3: Beleid ten aanzien van thema's en sectoren	29
Bijlage 4: Bronnen en thema's voor screening	37
Bijlage 5: Stembeleid	39
Bijlage 6: Uitsluitingslijst	41

Duurzaam beleggen

Naast financiële aspecten vindt Univé het belangrijk dat milieu-, sociale en governance-aspecten worden meegenomen in beleggingskeuzes. Deze factoren staan bekend als de ESG-factoren (environment, social, governance). Univé streeft naar een progressief beleid op het gebied van duurzaam beleggen. Daarbij bestaat een breed draagvlak om het ambitieniveau van het ESG-beleid verder aan te scherpen. Dit aangescherpte ambitieniveau komt vanuit een intrinsieke motivatie om ook met de beleggingen positieve impact te hebben op mens, milieu en maatschappij. Univé staat open voor nieuwe duurzamere beleggingsoplossingen, introduceert “do good” beleggingen concreet in het beleggingsbeleid en verankert ESG stevig in de governance. Onderstaand wordt verder ingegaan op de plaats van ESG-overwegingen in het beleggingsproces.

1. Omgevingskader

Zowel vanuit de wetgever als de maatschappij wordt in toenemende mate verwacht dat een verzekeraar verantwoord belegt. Normen hieromtrent zijn vervat in onder andere het Besluit marktmisbruik Wft, de Code Duurzaam Beleggen, OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en UN Guiding Principles on Business and Human Rights, het Convenant Internationaal Verantwoord Ondernemen, de Shareholders Rights Directive, Sustainable Finance Disclosure Regulation, en het klimaatcommitment van de financiële sector. Univé is uiteraard gehouden aan wet- en regelgeving maar onderschrijft daarnaast nog bepaalde principes en richtlijnen die niet voortkomen uit wettelijke verplichtingen. Hieronder wordt ingegaan op enkele relevante regels en richtlijnen.

Besluit marktmisbruik Wft

In het *Besluit marktmisbruik Wft (artikel 21a)* is opgenomen dat het o.a. verzekeraars verboden is financiële instrumenten te verwerven die zijn uitgegeven door ondernemingen die zich bezighouden met de productie, verkoop of distributie van clustermunities of te investeren in die ondernemingen. Expliciet uitgesloten hiervan zijn deelnemingen in indexfondsen en extern beheerde beleggingsinstellingen die voor minder dan 5% in dergelijke ondernemingen beleggen.

Code Duurzaam Beleggen

Sinds 1 januari 2012 geldt de Code Duurzaam Beleggen (“de Code”). Deze is opgesteld door het Verbond van Verzekeraars (“het Verbond”) en heeft het oogmerk om duurzaam beleggen te stimuleren bij verzekeraars. De Code is van toepassing op haar individuele leden. De leden committeren zich aan de Code en handelen naar de geest ervan. Dat betekent dat verzekeraars milieu-, sociale en governance-aspecten moeten betrekken in beleggingskeuzes. De Code sluit aan bij internationale principes: de United Nations Principles for Responsible Investment (PRI) en United Nations Global Compact (UNGC). De PRI zijn zes principes over de integratie van ESG in beleggingsbeleid, de transparantie daarover en het aanmoedigen daartoe. De UNGC bestaat uit tien principes op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en het tegengaan van corruptie. Daarnaast verbiedt de Code beleggingen in controversiële wapens. Voor extern beheerd vermogen wordt van verzekeraars verwacht dat zij vermogensbeheerders stimuleren om verantwoord te beleggen.

OESO-richtlijnen en UNGP

De OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen ("OESO-richtlijnen") bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie. De UN Guiding Principles on Business and Human Rights ("UNGP") omvatten duidelijke internationale normen over mensenrechten waaraan staten en bedrijven zich dienen te houden. Deze principes komen erop neer dat:

1. Staten gehouden zijn aan het beschermen van internationaal erkende mensenrechten;
2. Bedrijven gehouden zijn aan het respecteren van nationale en internationale regelgeving – inclusief mensenrechten;
3. Adequate mechanismen uitgebouwd moeten worden, zodat slachtoffers van schendingen rechtsherstel kunnen krijgen.

Univé gebruikt het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. Univé verwacht eveneens van de fiduciair beheerder, externe vermogensbeheerders, ESG-dienstverleners en van ondernemingen waarin belegd wordt, dat zij conform deze internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken.

Convenant Internationaal Verantwoord Ondernemen

Op 5 juli 2018 is het Convenant Internationaal Verantwoord Ondernemen ("het Convenant") ondertekend door de verzekeringssector, maatschappelijke organisaties, vakbeweging en overheid. Met het Convenant sluit de Nederlandse verzekeringssector een bredere en ambitieuze overeenkomst gericht op ESG-thema's. Dit convenant bouwt voort op de voornoemde Code Duurzaam Beleggen van het Verbond. Met de aanvullende afspraken in het

Convenant wordt beoogd om gezamenlijk te komen tot een ESG-praktijk voor beleggingen, conform de processen en principes van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Daarnaast wordt beoogd om verbeteringen op ESG-thema's te bereiken. Aangesloten verzekeraars zijn gehouden aan het Convenant en de hierin gemaakte afspraken. Deze afspraken hebben onder andere betrekking op het ESG-beleid, ESG-due diligence, ESG-thema's, transparantie en het inzetten op "do good" naast "do no harm". Bij de uitvoering van deze afspraken wordt rekening gehouden met de omvang, beschikbare capaciteit, operationele context en structuur van een individuele verzekeraar.

Shareholders Rights Directive II (SRD II)

Deze Europese richtlijn heeft als doel het bevorderen van langetermijnbetrokkenheid van aandeelhouders en zal opgenomen worden in nationale regelgeving. In het kader van SRD II wordt van Univé, als institutionele belegger, verlangd dat Univé transparant is over de betrokkenheid bij de beursgenoteerde ondernemingen waarin belegd wordt. Univé dient jaarlijks te communiceren hoe zij aandeelhoudersbetrokkenheid in het beleggingsbeleid integreert. Jaarlijks dient het stemgedrag bekendgemaakt en toegelicht te worden.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Met ingang van 10 maart 2021 moet Univé voldoen aan de verplichtingen van de Europese verordening Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). SFDR verplicht financiële marktdeelnemers, waaronder Univé, informatie te verschaffen over het duurzaamheidsbeleid en transparant te zijn over de uitvoering daarvan.

Het doel van de SFDR is de transparantie over duurzaamheid te vergroten, waardoor het voor eindbeleggers gemakkelijker wordt om te begrijpen hoe duurzaamheid een rol speelt in hun beleggingen.

Klimaat-commitment financiële sector

Op 10 juli 2019 heeft Univé, samen met circa vijftig andere verzekeraars, pensioenfondsen, banken en vermogensbeheerders het klimaat-commitment ondertekend. Met dit 'Commitment van de financiële sector' sluit de sector zich aan bij het nationale Klimaatakkoord, dat als doel heeft om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 op een kosteneffectieve wijze met 49 procent te verminderen ten opzichte van 1990. De inzet van de financiële sector wordt continu gemonitord en de afspraken worden elke vijf jaar opnieuw beoordeeld. Univé verplicht zich hiermee om vanaf 2020 te rapporteren over de klimaatimpact van de relevante beleggingen. Daarnaast moet er in 2022 een reductiedoelstelling ten aanzien van de uitstoot van broeikasgassen en bijbehorend actieplan gepubliceerd worden.

2. Doelstelling, strategie en thematisch beleid

Doelstelling

Univé onderschrijft de Code, het Convenant, de OESO-richtlijnen en de UNGP. Daarnaast heeft Univé ook het klimaat-commitment ondertekend. In aanvulling hierop, geldt dat er een brede maatschappelijke ontwikkeling plaatsvindt waarbij van zowel ondernemingen als investeerders wordt verlangd dat zij bijdragen aan een duurzame samenleving. Univé voorziet dat maatschappelijke ontwikkelingen ertoe zullen leiden dat ESG-factoren in de toekomst verder aan betekenis gaan winnen.

Veronachtzaming van ESG-factoren zal in toenemende mate een risicofactor worden voor beleggers.

Ten aanzien van het ESG-beleid hanteert Univé de volgende doelstelling:

“Univé streeft naar een duurzame wereld. Wij nemen daarom expliciet afstand van activiteiten die dit bedreigen. Wel beseft en accepteert Univé dat er een transitiepad nodig is om deze duurzame wereld te bereiken. Wij geven daarom invulling aan dit transitiepad door reductiedoelen te stellen aan organisaties die in strijd met onze ambitie handelen en deze reductiedoelen onder andere met behulp van engagement te realiseren. Wij geven deze organisaties daar een periode van 3 jaar voor. Organisaties die in dit kader niet adequaat handelen passen niet in de beleggingsportefeuilles van Univé en zullen derhalve daaruit worden verwijderd.”

Strategie

In lijn met de doelstelling kiest Univé ervoor, binnen de beschikbare mogelijkheden, het ESG-beleid verder vorm te geven. Hierbij wordt aangesloten op de nieuwe kaders en afspraken die voortvloeien uit het Convenant. ESG-factoren maken daarmee integraal onderdeel uit van het beleggingsproces. Hierbij wordt aangesloten bij de onderstaande 6 stappen uit het due-diligence-proces van de OESO-richtlijnen.

Figuur 1: Het due-diligence-proces (bron: www.oesorichtlijnen.nl).

In bijlage 1 wordt in meer detail omschreven op welke wijze door Univé invulling wordt gegeven aan het OESO-richtsnoer. Onderstaand wordt de invulling kort samengevat.

1. Univé integreert maatschappelijk verantwoord beleggen in beleid en managementsystemen door het onderschrijven van de OESO-richtlijnen en publicatie van het ESG-beleid. Het ESG-beleid is onderdeel van het bredere beleggingsbeleid van Univé en is onderdeel van de selectie van nieuwe externe dienstverleners zoals externe managers en data-leveranciers. Univé voert periodiek overleg (in het ALCO) met haar fiduciair beheerder en engagement manager over de uitvoering hiervan. De belangrijkste resultaten en ontwikkelingen in de portefeuille worden periodiek besproken door het Bestuur.
2. Univé identificeert en beoordeelt daadwerkelijke en potentiële negatieve gevolgen van de activiteiten, producten of diensten van haar beleggingen via het screenen van de portefeuille. Hier staan niet de risico's voor de onderneming centraal, maar die voor de (mogelijke) getroffen stakeholders, zoals werknemers of lokale gemeenschappen. Univé heeft een engagement manager aangesteld om de capaciteit om individuele ondernemingen te beoordelen aanzienlijk te vergroten.
3. Het stoppen, voorkomen en beperken van negatieve gevolgen wordt door Univé ingevuld via uitsluiting van bedrijven met de meest ernstige negatieve gevolgen. Voor andere minder ernstige gevallen prioriteert Univé issues en gebruikt het haar invloed om de impact te voorkomen en/of te mitigeren via engagement samen met de engagement manager, de fiduciair beheerder en door - via fondsmanagers - te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. De engagement manager en de fiduciair manager ondersteunen bij de opzet en uitvoering van het engagement programma van Univé.
4. Via de screening van de ondernemingen in de portefeuille monitort Univé periodiek de toepassing en effectiviteit van de genomen due-diligence-maatregelen. Deze screening ontvangt Univé op kwartaalbasis van de engagement manager en de fiduciair beheerder. De uitkomsten hiervan worden ook op jaarbasis publiek gemaakt in het ESG-jaarverslag. Univé oefent haar invloed uit via de engagement manager en via externe managers. Wanneer Univé een minderheidsaandeel heeft in een beleggingsfonds zijn de directe beïnvloedingsmogelijkheden beperkt. Daarom zijn de ESG-criteria een zeer belangrijk onderdeel van de selectiecriteria voor beleggingsfondsen. Daarnaast kan via de fiduciair manager een dialoog worden gevoerd met de beheerder van het betreffende beleggingsfonds en op deze wijze invloed uitoefenen.

5. De communicatie over hoe gevolgen worden aangepakt, wordt ingevuld met het ESG-jaarverslag.
6. Wanneer ondernemingen waar Univé in belegt negatieve impact hebben veroorzaakt of daaraan hebben bijgedragen, dan verlangt Univé dat zij herstel en/of verhaal voor benadeelden biedt of daaraan bijdraagt. Wanneer ondernemingen waarin Univé belegt direct verbonden zijn met de negatieve impact, dan verlangt Univé dat zij hun invloed aanwenden om herstel en/of verhaal voor benadeelden mogelijk te maken. Univé kan via de engagement manager, de fiduciair vermogensbeheerder en andere externe vermogensbeheerders invloed uitoefenen op de bedrijven waarin wordt belegd. Bij de selectie van deze partijen door Univé is de manier waarop invulling wordt gegeven aan het betrokkenheidsbeleid dan ook een belangrijk aandachtspunt.

Bij beleggingskeuzes wordt de ESG-impact beoordeeld, naast de impact op rendement, risico, vereist kapitaal en liquiditeit. Univé belegt uitsluitend in categorieën waarin ESG-criteria geïntegreerd en getoetst kunnen worden. Hierbij staat Univé in beginsel open voor alle typen ESG-uitvoeringsvormen die voor Univé beschikbaar zijn. Eventuele aanpassingen in de portefeuille worden stapsgewijs geïmplementeerd, bijvoorbeeld bij aanpassingen van het strategisch beleid en/of wanneer aantrekkelijke investeringsmogelijkheden worden geïdentificeerd.

Thema klimaat

Klimaatverandering vormt voor onze maatschappij wereldwijd een ongekende uitdaging. De wetenschappelijke consensus is dat de groeiende hoeveelheid broeikasgassen

in de atmosfeer van de aarde aan menselijk handelen toegeschreven kan worden en dat dit broeikaseffect leidt tot klimaatverandering. Hierdoor ontstaan negatieve maatschappelijke effecten, die steeds vaker ook als beleggingsrisico's worden gezien.

In 2015 sloten wereldleiders een akkoord om maatregelen te treffen om de opwarming van de aarde tot 2°C, en liefst 1,5°C, te beperken. Dit akkoord, het 'Klimaatakkoord van Parijs', wil de mensheid en de natuur voor de meest catastrofale invloed van klimaatverandering behoeden. Beleggers spelen hierbij ook een rol: zij kunnen kapitaal voor de energietransitie verschaffen, maar moeten op de korte, middellange en lange termijn ook rekening houden met de risico's van klimaatverandering voor de waarde van hun beleggingen, bijvoorbeeld als gevolg van weerschade of transitierisico's (hoge kosten en/of risico op zogenaamde stranded assets). Er zijn verschillende redenen waarom Univé het thema klimaat hoge prioriteit wil geven:

- Een deel van de beleggingen van Univé levert een negatieve bijdrage aan de klimaatontwikkeling door de emissie van broeikasgassen. Klimaatverandering kan leiden tot maatschappelijke schade en een negatieve invloed hebben op beleggingen.
- Voor een schadeverzekeraar is het klimaat nog eens extra relevant omdat ook de gewone bedrijfsvoering (dus niet alleen de beleggingen) afhankelijk is van de klimaatontwikkeling.

Univé ondersteunt de doelstellingen zoals uiteengezet in het Klimaatakkoord van Parijs om de uitstoot van schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen en heeft dat bekrachtigd door in 2019 het klimaat-commitment te ondertekenen. Voorts onderkent Univé dat de kapitaalsverstrekkers een verantwoordelijkheid dragen ten aanzien

van de risico's en kansen op het gebied van klimaatverandering. Deze verantwoordelijkheid komt tot uiting in de beleggingsbesluiten die Univé neemt en de dialoog die met ondernemingen en andere instellingen wordt gevoerd. Univé wil een bijdrage leveren aan de ambitie van het Klimaatakkoord van Parijs om de temperatuurstijging onder de 2°C, en liefst 1,5°C, te houden.

Om dat inhoud te geven committeert Univé zich voor haar beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties aan een reductiedoelstelling in lijn met het akkoord van Parijs. Concreet betekent dit een reductie van de CO₂e-intensiteit van deze beleggingen met 49% in 2030 tot een CO₂-neutrale portefeuille uiterlijk in 2050. Hierbij wordt de Paris Aligned Benchmark (PAB) gevolgd, wat betekent dat de emissie initieel met 50% wordt gereduceerd en daarna jaarlijks met ongeveer 7% moet dalen.

Om deze doelstelling te realiseren worden de volgende maatregelen geïmplementeerd:

1. Het jaarlijks meten van de CO₂e-voetafdruk van de relevante beleggingen en het kritisch beoordelen van de voortgang ten opzichte van de doelstelling (screening). De CO₂e-voetafdruk wordt gemeten op basis van de PCAF-methode en bevat in ieder geval scope 1 en 2 emissies. Naast de absolute emissie wordt eveneens gerapporteerd over de emissie per geïnvesteerde euro.
2. Het bijsturen van de CO₂e-voetafdruk door het aanpassen van de invulling van specifieke beleggingscategorieën

(divestments), zoals eerder al gedaan is bij aandelen waarbij bestaande invulling is omgezet in een best-in-class belegging (Sustainable Select SDG).

3. Het uitsluiten van de meest CO₂e-intensieve sectoren (zoals bijvoorbeeld kolenmijnen en kolencentrales)¹.
4. Binnen de categorie bedrijfsobligaties wordt een deel gealloceerd naar groene obligaties waarmee Univé tevens bijdraagt aan de energie-transitie, bijvoorbeeld door initiatieven te financieren die bedrijven in staat stelt de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen terug te dringen.
5. Het bevorderen van de autonome reductie van de bedrijven in portefeuille via engagement en stemgedrag. Het terugdringen van emissie en bevorderen van de energietransitie is een prominent aandachtsgebied in het engagementprogramma van Univé, ondersteund door de engagement manager.
6. Het onderschrijven van internationale, collectieve engagementinitiatieven op dit gebied.

Univé kiest vooralsnog voor een doelstelling gericht op de beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. Specifiek voor deze beleggingen is het op dit moment mogelijk het CO₂e-gehalte op een betrouwbare manier te meten en zinvolle reductiedoelstellingen te formuleren.

1 Aansluitend bij thresholds voor duurzame indices, zoals MSCI SRI

Univé beschouwt ook de beleggingen in staatsobligaties, hypotheeklen en niet-genoteerd onroerend goed als relevant in dit kader, maar door gebrek aan data en uniforme standaarden en methoden, is het meten van de uitstoot en het formuleren van reductiedoelstelling hiervoor nog niet haalbaar. Met ingang van 2024 verwacht Univé deze categorieën te integreren. Ook voor deze beleggingen onderneemt Univé wel acties om bij te dragen aan realisatie van het akkoord van Parijs:

7. Voor hypotheekbeleggingen en beleggingen in residentieel vastgoed is de transparantie over de CO₂e-uitstoot en de acties die genomen worden om deze te reduceren een belangrijk onderwerp van engagement met de fondsmanagers. Daarbij wordt bijvoorbeeld het energielabel van onderliggende assets gemonitord.
8. Binnen staatsobligaties wordt belegd in groene obligaties
9. Het verschaffen van kapitaal aan ondernemingen en/of projecten die in staat zijn om efficiënter met grondstoffen om te gaan, een transitie naar duurzame energie (energietransitie) realiseren of nieuwe producten en diensten kunnen bieden. Dit kan bijvoorbeeld via groene obligaties, illiquide impact- beleggingen (duurzame infrastructuur zoals windmolens, zonnecellen, etc.) en lokale initiatieven.

Een voorbeeld van een lokaal initiatief betreft het project Duurzame Zekerheid Univé (DZU). Dit project richt zich op agrarische leden met asbestlocaties. Sanering van deze faciliteiten is veelal te kostbaar. Op termijn is

verzekerbare van deze locaties daardoor onzeker. De propositie DZU omvat de sanering van locaties waarbij deze worden voorzien van zonnepanelen. Univé-leden worden afnemer van deze zonne-energie. Via haar 100% dochter Univé Diensten B.V. participeert Coöperatie Univé U.A met risicodragend kapitaal in dit project.

Als onderdeel van het thema klimaat heeft Univé vanaf ultimo 2019 jaarlijks de CO₂e-voetafdruk van de beleggingen gerapporteerd over de beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. Vanaf 2024 wordt naar verwachting de scope uitgebreid naar staatsobligaties en illiquide beleggingen.

Thema Biodiversiteit

Biodiversiteit staat onder druk als gevolg van onder meer ontbossing, klimaatverandering, landdegradatie en lucht- en watervervuiling. Biodiversiteit wordt gezien als biologische diversiteit. Dit betekent de variabiliteit tussen levende organismen uit alle bronnen, met inbegrip van onder meer terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische complexen waarvan ze deel uitmaken (dit omvat diversiteit binnen soorten, tussen soorten en van ecosystemen)². Door niet-duurzame menselijke activiteiten verliezen we de rijkdom aan planten en dieren. Meer dan een miljoen soorten worden momenteel met uitsterven bedreigd. Tegelijkertijd is de wereldbevolking van wilde soorten de afgelopen 40 jaar al met 60% gedaald³.

Het verlies aan biodiversiteit brengt materiële systemische, fysieke en overgangsrisico's met zich mee voor de wereldmarkten. De helft van de wereldwijde economie, ongeveer 44

2 Convention on Biological Diversity (CBD)

3 IPBES, 2019

biljoen dollar, is matig of sterk afhankelijk van de natuur en haar diensten⁴. Niet alleen is biodiversiteit essentieel voor het welzijn van mens en planeet, het is ook een fundamenteel onderdeel van duurzame economische welvaart. Bedrijven vertrouwen op soorten, genen en gezonde ecosysteemdiensten als input in de economie. Daarom dienen beleggers de risico's en kansen van verlies aan biodiversiteit in overweging te nemen en te handelen om deze te beheersen. De risico's en mogelijkheden komen ook tot uiting in de SDG's 14 (leven in het water) en 15 (leven op het land).

Als langetermijnbelegger erkent Univé dat het verlies aan biodiversiteit ernstige gevolgen kan hebben voor de economie. Daarnaast is Univé zich ervan bewust dat het verlies aan biodiversiteit en klimaatverandering onderling afhankelijk zijn. Univé ondersteunt de doelstellingen zoals uiteengezet in de OESO-richtlijnen, waarin het thema biodiversiteit ook onderdeel is, om de risico's van biodiversiteitsverlies te mitigeren. Belangrijkste redenen om dit thema hoge prioriteit te geven is dat een deel van de beleggingen van Univé bijdraagt aan biodiversiteitsverlies. Door mitigatie kan Univé bijdragen aan het behalen van de biodiversiteitsdoelstelling. Als dit niet gebeurt kan dit tot maatschappelijke schade en waardedaling van de belegging leiden.

Vooralsnog is de beschikbaarheid van bedrijfsspecifieke data voor biodiversiteit nog beperkt. Naar verwachting zal deze beschikbaarheid verbeteren, onder andere doordat bedrijven verplicht worden om impacts transparant te rapporteren. Dat biedt dan ook een basis om biodiversiteitsbeleid verder te concretiseren. Univé heeft de intentie om de ondertekening van de biodiversity pledge te

onderzoeken en streeft ernaar om biodiversiteit te adresseren door de volgende maatregelen:

- Het uitsluiten van bedrijven die een (grote) negatieve impact hebben op biodiversiteit;
- (Verdere) integratie van biodiversiteit in het beleggingsproces (via ESG-ratings);
- Participeren in gezamenlijke initiatieven om kennis te delen over het verbeteren van methodes, data, biodiversiteit gerelateerde maatstaven en doelen;
- Streven om concrete doelstellingen te bepalen om biodiversiteitsverlies te mitigeren;
- Streven om te rapporteren over biodiversiteit in de beleggingen van Univé.

3. Implementatie en uitvoeringsnormen

Samenwerking met de fiduciair beheerder en engagement manager

Voor de implementatie van het ESG-beleid sluit Univé in sterke mate aan bij de inspanningen van de fiduciair beheerder en de engagement manager. Univé gelooft dat een gezamenlijke aanpak efficiënter is en tot meer impact leidt. Periodiek wordt getoetst of de door de fiduciair beheerder uitgevoerde ESG-activiteiten voldoende zijn en aansluiten bij ons beleid. Indien nodig wordt bijgestuurd. De fiduciair beheerder en de engagement manager beschikken over specialisten ten aanzien van verantwoord beleggen die ons direct of indirect assisteren bij het uitvoeren van het ESG-beleid voor de beleggingen. De engagement manager en de fiduciair beheerder ondersteunen bij de screening van bedrijven in de portefeuille en de opzet en uitvoering van het engagementprogramma van Univé. Waar mogelijk en nodig zal Univé zich inspannen om de fiduciair beheerder te bewegen het beleggingsbeleid aan te laten sluiten bij de wensen en ambities van Univé.

4 World Economic Forum, 2020

Dit kan dan bijvoorbeeld impliceren dat de fiduciair beheerder haar invloed aanwendt en managers aanspreekt op specifieke ESG-onderwerpen.

Uitvoeringsvormen

Univé maakt – al dan niet via haar fiduciair vermogensbeheerder – voor de uitvoering van haar ESG-beleid gebruik van verschillende uitvoeringsvormen. Bij de keuze voor uitvoeringsvormen en de intensiteit van het ESG-beleid worden de volgende aspecten in overweging genomen: de impact op rendement, kosten, risico en complexiteit; uitvoerbaarheid; beleggings- en evaluatiehorizon. Onderstaand wordt ingegaan op de verschillende uitvoeringsvormen.

ESG-integratie in beleggingscategorieselectie

ESG speelt bij Univé niet alleen een belangrijke rol bij het selecteren van een manager, maar wordt al geïntegreerd in de ALM-studie, waarin de allocatie naar verschillende beleggingscategorieën wordt bepaald. Voordat Univé in een categorie belegt wordt de manier waarop ESG-thema's een rol spelen in die beleggingscategorie zorgvuldig in kaart gebracht en integraal meegenomen in de afweging. Op deze manier is bijvoorbeeld geconcludeerd dat aandelen uit opkomende landen niet passend zijn binnen het ESG-beleid van Univé. Ook zal bij het uitvoeren van een ALM-studie expliciet onderzocht worden wat de impact is van deterministische ESG-scenario's.

ESG-integratie in managerselectie

ESG speelt uiteraard een belangrijke rol bij het selecteren van een manager binnen een bepaalde beleggingscategorieën. Onze fiduciair manager houdt doorlopend de ESG-score (schaal van 1 tot 5) bij van een groot aantal fondsmanagers. In deze score wordt de commitment aan ESG en de uitvoering gereflecteerd. De scores lopen van een tot

vijf: 1 is ontoereikend, 2 is onderontwikkeld, 3 is voldoende, 4 is ontwikkeld en 5 is leidend. Univé selecteert alleen managers die de score 3 halen of hoger en stelt ook als voorwaarde dat de manager de PRI-richtlijnen heeft ondertekend. De manager dient actief te rapporteren over de uitvoering van het ESG-beleid.

Beperken en in kaart brengen van negatieve impact

Univé wil met haar beleggingen een positieve impact hebben op mens, milieu en maatschappij en zich dus vooral richten op 'do-good'. Maar ook vinden we het belangrijk dat onze beleggingsportefeuille zo min mogelijk negatieve ESG-impact heeft. De potentiële negatieve impact reduceren we door bedrijven met lage ESG-ratings uit te sluiten. Daarnaast stellen we aan de hand van sectoranalyses vast of binnen bepaalde sectoren sprake is van specifieke risico's die we kunnen mitigeren. Met de kwartaalmonitoring van ESG-controverses brengen we negatieve impact in kaart.

Screening

Op kwartaalbasis worden de beleggingen in beheer bij de fiduciair beheerder op look-through-basis gescreend door de fiduciair manager en de engagement manager. Hierbij worden de onderliggende posities in de beleggingsportefeuille op ESG-criteria gemonitord. De screening vindt bij de fiduciair manager plaats naar uitsluitingscriteria, ESG-ratings, controverses en UNGC-criteria conform MSCI ESG Research. De UNGC-screening houdt in dat MSCI ESG Research beoordeelt of bedrijven voldoen aan de normen en principes zoals opgesteld in de UNGC, de International Labour Organisation's Conventions en de UNGP. Bedrijven die betrokken zijn bij zaken die op grote schaal schade veroorzaken worden geïdentificeerd, evenals bedrijven waarvoor wel betrokkenheid bestaat bij een controversiële

zaak die (nog) niet als een schending van de UNGC beoordeeld kan worden. De ESG-ratings van MSCI ESG geven een toekomstgericht beeld van de afzonderlijke ESG-risico's en ESG-kansen waaraan bedrijven blootgesteld staan en hoe zij hiermee omgaan. Deze scores zijn relatief binnen de sector en houden rekening met het niveau van blootstelling maar ook met de mitigatie van risico's. De engagement manager screent de beleggingsportefeuille behalve op voornoemde data ook naar een breed spectrum van aanvullende aspecten die relateren aan uiteenlopende thema's en/of betrekking hebben op specifieke sectoren, daarbij gebruik makend van uiteenlopende databronnen. Deze databronnen en thema's waarop gescreend wordt, zijn vermeld in bijlage 4.

Uitsluiting

Bij uitsluiting wordt niet belegd in bepaalde bedrijven of landen. Uitsluiting passen we toe indien een product of dienst ernstige

maatschappelijke schade toebrengt en dialoog naar verwachting onvoldoende oplevert. Uitsluiting vereist wel dat volledige controle bestaat over de selectie van onderliggende bedrijven. Bij het gebruik van beleggingsfondsen is dit beperkt het geval, maar wordt het uitsluitingsbeleid expliciet meegenomen in de selectie van het beleggingsfonds. Een nadeel van uitsluiting is dat niet op directe wijze wordt geprobeerd om het gedrag van ondernemingen in de gewenste richting te beïnvloeden, maar op indirecte wijze door 'te stemmen met de voeten'. Periodiek wordt beoordeeld of de uitsluitingen moeten worden herzien.

Univé kiest ervoor om minimaal de volgende ondernemingen uit te sluiten⁵:

Uitsluiting	Reden van uitsluiting
<ul style="list-style-type: none"> De productie, toelevering, distributie en/of verkoop van: <ul style="list-style-type: none"> Controversiële wapens (clusterbommen, landmijnen, nucleaire wapens, biologische en chemische wapens); Conventionele wapens; Civiele wapens. De productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten. 	<ul style="list-style-type: none"> Risico op schadelijk misbruik van wapens. In strijd met internationale verdragen en conventies. Wettelijk verplicht (clusterbommen, strikte toepassing hiervan).
<ul style="list-style-type: none"> Bedrijven die de UNGC-principes materieel en structureel schenden. Dit omvat het uitsluiten van bedrijven waarvan bekend is dat zij de mensen- of arbeidsrechten op grove wijze schenden, ernstige milieuschade veroorzaken of betrokken zijn bij ernstige fraude. 	<ul style="list-style-type: none"> Brengt ernstige schade toe aan de gezondheid, geen veilige mate van gebruik, dialoog is zinloos. In strijd met het UNGC (en breder het UN-systeem). Univé onderschrijft de UNGC-principes. Ondernemingen die deze principes ernstig en structureel schenden passen niet bij de uitgangspunten van Univé.
<ul style="list-style-type: none"> Uitsluitingen binnen energie: <ul style="list-style-type: none"> Productie van kolen (kolenmijnbouw); Het gebruik van kolen bij elektriciteitsopwekking; Controversiële olie- en gaswinning (waaronder teerzanden). 	<ul style="list-style-type: none"> Kolen zijn een van de meest CO₂e-intensieve vormen van energieproductie en voorkomen het behalen van de klimaatdoelstelling. Het uitsluiten van controversiële olie- en gaswinning sluit aan op ons thema's klimaat.
<p>Specifiek voor de categorie aandelen worden naast bovenstaande uitsluitingen ook uitsluitingen doorgevoerd op het gebied van alcohol, gokken en genetische modificatie</p>	

⁵ Aansluitend bij thresholds voor duurzame indices, zoals MSCI SRI

Naast de bovenstaande criteria heeft Univé beleid geformuleerd ten aanzien van uiteenlopende principes ten aanzien van thematiek en voor specifieke sectoren. In bijlage 3 is de uitwerking hiervan opgenomen. Van bedrijven in de portefeuille wordt verwacht dat zij voldoen aan dit beleid. De engagement manager screent hiernaar op basis van uiteenlopende bronnen die in bijlage 4 zijn vermeld. Met de beschikbaarheid van nieuwe bronnen en methoden wordt deze screening voortdurend uitgebreid. Dit stelt Univé in staat om doorlopend en concreet te toetsen. De ervaring leert dat het aantal observaties zeer gering is door de uitsluiting op basis van de bovenstaande gronden en de toepassing van best-in-class beleid (dat hieronder verder wordt toegelicht). Voor elke observatie formuleert Univé het handelingsperspectief dat zich kan richten op aanvullend onderzoek, engagement en/of uitsluiting. Materialiteit wordt daarbij meegewogen in de prioritering.

Ook zijn beleggingen uitgesloten in financiële instrumenten uitgegeven door landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de EU (EU-sanctielijst) of de VN (sanctielijst van de VN Veiligheidsraads) is afgegeven.

De lijst van uitsluitingen wordt actief onderhouden en jaarlijks gepubliceerd op de website van Univé via het ESG-beleidsdocument. Bijlage 6 bevat dit overzicht per ultimo 2022. De naleving van de uitsluitingslijst is onderdeel van de monitoring van de beheerders door de fiduciair beheerder en de engagement manager. Indien er toch een positie in een uitgesloten onderneming is⁶, wordt het handelingsperspectief bepaald en voor zover mogelijk de fondsbeheerder hierop

aangesproken. Hierbij wordt aangedrongen op uitsluiting van de positie. Indien hier onvoldoende vervolg aan wordt gegeven, kan het betreffende beleggingsfonds worden verkocht.

Best-in-class

Univé kiest ervoor om een best-in-class-aanpak te hanteren. Per beleggingscategorie wordt beoordeeld in welke mate dit mogelijk is. De best-in-class-aanpak streeft ernaar om alleen te beleggen in ondernemingen die relatief goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit gaat duidelijk verder dan enkel uitsluiten van ondernemingen en geeft ESG een belangrijke plek in het beleggingsproces, waardoor de grootste ESG-risico's afnemen en de positie t.a.v. het thema klimaat verbetert.

Deze aanpak heeft als nadeel dat met ondernemingen die achterblijven op gebied van duurzaamheid geen dialoog kan worden gevoerd. Dit is voor Univé acceptabel, aangezien Univé de voorkeur heeft om het vermogen en de aandacht aan te wenden richting ondernemingen die relatief positief presteren op ESG.

Het best-in-class-beleid wordt vormgegeven door de selectie van ondernemingen op basis van ESG-ratings. De ESG-rating is een systematiek waarbij een ESG Research provider bedrijven beoordeelt op hun ESG-beleid en uitvoering en hier een score ('rating') voor geeft. Deze rating volgt dezelfde schaal als bij de breder bekende kredietrating: AAA is de hoogst mogelijke rating en CCC de laagst mogelijke. De ESG-rating is een relatieve score waarbij ondernemingen worden vergeleken binnen

⁶ Dit kan bijvoorbeeld voorkomen in geval van UNGC-fails als de beheerder een andere ESG-research-leverancier heeft dan onze fiduciair manager gebruikt bij de screening (MSCI ESG Research). Het kan voorkomen dat bijvoorbeeld MSCI ESG Research een onderneming de status 'fail' geeft, terwijl Sustainalytics kiest voor de status 'watch'.

de sector waarin de onderneming actief is. De rating geeft een vooruitkijkend oordeel over de onderneming op de onderdelen E, S en G waarbij de wegingen afhankelijk zijn van de activiteiten van de onderneming. Bij milieu (E) wordt bijvoorbeeld gekeken naar CO₂e-uitstoot, landgebruik en biodiversiteit. Bij sociale impact (S) wordt bijvoorbeeld gekeken naar personeelsbeleid, toegang tot gezondheidszorg en veiligheid. Bij governance (G) wordt bijvoorbeeld gekeken naar beloningsbeleid, corruptie en belastingtransparantie.

De rating is voor een groot deel vooruitkijkend omdat er niet alleen wordt gekeken naar misstanden in het verleden, maar vooral naar de huidige risico's en de risicobeheersing. In bijlage 2 wordt nader ingegaan op de systematiek omtrent ESG-ratings.

Door deze relatieve aanpak is het mogelijk om ESG-indices te maken die sectorneutraal op basis van ratings ondernemingen opnemen of uitsluiten. Hierdoor wordt voorkomen dat de tracking-error (de afwijking versus de reguliere benchmark) te hoog wordt. Univé implementeert deze indices middels passief beheer.

Betrokkenheidsbeleid

Univé is zich bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen en ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om hier bewust invulling aan te geven. Daarom is het betrokkenheidsbeleid geformuleerd, wat bestaat uit stemgedrag op aandelen en het aangaan van de dialoog met ondernemingen.

Univé wordt in de uitoefening ondersteund door de fiduciair vermogensbeheerder en de engagement manager. De kaders en uitgangspunten uit dit beleid zijn daarbij richtinggevend voor de specifieke invulling.

Stemgedrag

Het uitoefenen van stemrecht is een belangrijk onderdeel van een goed functionerende governance-structuur voor bedrijven. Univé streeft ernaar om invulling te geven aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive (SRD II). Er zal een toelichting worden gegeven indien dit op onderdelen niet mogelijk is ('comply or explain'). Univé heeft de uitgangspunten voor het stembeleid opgenomen in bijlage 5.

Univé heeft de ambitie om gebruik te maken van haar stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin wordt belegd. In geval van fondsbeleggingen wordt dit ingevuld door gebruik te maken van een stemadvieskantoor.

Bij de uitgangspunten voor het stembeleid - ook wel bekend als 'proxy voting principles' - staat de ESG-ambitie en het thema klimaat centraal. Dit wil zeggen dat Univé bij het stemmen goede governance (verantwoording en transparantie) en mitigatie van klimaatrisico's belangrijk vindt. Bij het nemen van stembesluiten zijn nationale governance-codes en wet- en regelgeving relevant, terwijl in het stembeleid ook wereldwijde 'best practices' ten aanzien van corporate governance terugkomen. Univé leent geen aandelen uit en leent geen aandelen in van anderen (het zogenaamde securities-lending) met als doel om de stemrechten op deze aandelen uit te oefenen.

Om het stembeleid te vertalen naar concrete stemmen wordt gebruik gemaakt van het stemadvieskantoor ISS. ISS brengt advies uit aan de vermogensbeheerder hoe te stemmen. De vermogensbeheerder geeft opvolging aan dit advies en brengt de stem uit via een elektronisch platform. Dit proces wordt 'proxy voting' (stemmen bij volmacht) genoemd,

omdat een gedelegeerde partij het stembeleid uitvoert.

Univé brengt zelf geen agendapunten voor aandeelhoudersvergaderingen ('shareholder proposals') aan en communiceert niet zelf met andere stakeholders van bedrijven. Dit is gedelegeerd aan de operationele vermogensbeheerders dan wel de fiduciair beheerder. Deze partijen hebben tevens een beleid om belangenconflicten te beheersen.

In het ESG-jaarverslag wordt verantwoording afgelegd op de wijze waarop is gestemd. Daarbij is het de ambitie om te gaan rapporteren op welke aspecten de stemmingen betrekken hadden (milieu, sociale aspecten of governance). Ook heeft Univé de ambitie om (conform SRD II) een toelichting te geven op de belangrijkste stemmingen.

Dialogoog

Univé onderhoudt actief een engagement programma. De engagement manager en de fiduciair manager ondersteunen bij de opzet en de uitvoering hiervan. In dit engagement programma worden de gewenste engagements bepaald over thema's die aansluiten bij die van Univé en controverses ten opzichte van het ESG-beleid van Univé, die in de screening worden geïdentificeerd. Tevens worden de mogelijkheden geconcretiseerd en opgevolgd om aan te sluiten bij collectieve engagement initiatieven waarbij wordt samengewerkt met andere beleggers. Daarnaast selecteert en prioriteert Univé specifieke engagements die op individuele basis, met ondersteuning door de engagement manager, worden aangegaan.

De engagements van Univé vallen in twee categorieën: reactieve engagements en thematische engagements.

Reactieve engagements vinden plaats wanneer portefeuille bedrijven niet voldoen aan het Univé beleid of wanneer controverses optreden bij bedrijven in de portefeuille. Dialogoog is een belangrijk onderdeel van het IMVO-convenant en de uitgangspunten van Univé zelf. De basis voor de dialogoog is dat Univé (potentiële) negatieve impact van activiteiten in de beleggingen identificeert en prioriteert, en daarbij relevante stakeholders betreft. Univé zal via gezamenlijke engagement met haar engagement manager en fiduciair beheerder haar invloed aanwenden om te bevorderen dat negatieve impact van activiteiten in de beleggingscategorieën wordt voorkomen of zoveel mogelijk gemitigeerd. In het geval van controverses stuurt Univé op herstel en verhaal voor de benadeelden en het nemen van maatregelen om toekomstige incidenten te voorkomen. Wanneer bedrijven niet voldoen aan het ESG-beleid wordt op case-by-case basis bekeken of engagement met betrokken bedrijf impactvol is. Hierbij wordt onder andere gekeken naar i) de exposure van Univé bij het bedrijf en ii) in hoeverre collectieve engagements lopen waarbij Univé kan aansluiten.

Thematische engagements zijn gericht op bijdragen aan drie voor Univé relevante thema's: klimaat; biodiversiteit; en gezondheid en welzijn. Hierbij wordt aangesloten bij collectieve engagements met doelstellingen in lijn met de thema's. Dit kunnen engagements zijn gericht op het realiseren van verbeteringen zonder dat momenteel sprake is van een controversie of strijdigheid met het beleid van Univé.

Elk kwartaal worden de screeningresultaten van de portefeuille in het ALCO besproken en het handelingsperspectief voor (nieuwe) controverses bepaald. Dit vormt input voor het engagementprogramma. Op kwartaalbasis

wordt ook verslag uitgebracht over de lopende engagement initiatieven, inclusief de voortgang en de tijdgebonden afspraken.

Univé participeert in beleggingsfondsen. Daardoor kan niet worden besloten om afscheid te nemen van een onderneming indien de dialoog nog geen resultaat levert. Bij materiële negatieve impacts volgt verwijdering uit de portefeuille mogelijk door de continue toepassing van uitsluitingscriteria op basis van controverses en de best-in-class selectie op basis van ESG-ratings. Daarnaast kan via de fiduciair manager de dialoog met de vermogensbeheerder worden gevoerd. In het uiterste geval wordt het beleggingsfonds geheel verkocht.

Binnen illiquide beleggingscategorieën (hypotheek, niet-genoteerd onroerend goed) wordt actieve engagement gevoerd met de fondsbeheerder door onze fiduciair vermogensbeheerder. Onze fiduciair vermogensbeheerder bespreekt ESG-thema's elk half jaar bij de periodieke monitoringsbespreking en rapporteert hierover aan ons.

In het ESG-jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de engagement-activiteiten.

Figuur 2: Het engagement-proces

Impact-beleggen en “do good”

Met impact-beleggen worden investeringen gedaan in thema's of bedrijven die een oplossing bieden voor een specifiek duurzaamheidsvraagstuk. Hierbij wordt naast financieel rendement ook gestreefd naar een sociaal of ecologisch rendement. Dit sluit aan bij de intentie in het Convenant om in te zetten op “do good”. De thema's waarin geïnvesteerd kan worden, zijn zeer divers en kunnen relateren aan de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN (Sustainable Development Goals (SDG's)). Deze ontwikkelingsdoelen zijn bedoeld om armoede te bestrijden, het milieu te beschermen en vóór 2030 voor iedereen welvaart te creëren. Deze zijn onderstaand weergegeven.

Figuur 3: De 17 Sustainable Development Goals (SDG's) voor 2030 zoals deze in 2015 door de VN zijn vastgesteld (deze 17 SDG's zijn gekoppeld aan de thema's van het Global Impact Investing Network).

GIIN Thema's	United Nations SDG's			
Access to Finance	1 NO POVERTY	10 REDUCED INEQUALITIES		
Economic Development	1 NO POVERTY	2 NO HUNGER	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING	5 GENDER EQUALITY
Employment Generation	4 QUALITY EDUCATION	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	10 REDUCED INEQUALITIES	
Environmental Markets and Sustainable Real Assets	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES	13 CLIMATE ACTION	15 LIFE ON LAND
Green Technology	6 CLEAN WATER AND SANITATION	7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	14 LIFE BELOW WATER
Sustainable Consumer Products	2 ZERO HUNGER	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION		

Impact-beleggen wordt door Univé ingevuld via beleggingsfondsen en door zelf direct te investeren in bepaalde projecten. Univé wil zich bij impact-beleggen met name richten op de SDG's klimaatactie (SDG 13), hernieuwbare energie (SDG 7) en goede gezondheid en welzijn (SDG 3), en heeft daarnaast gekozen voor het thema klimaat en biodiversiteit. Naast het

voorkomen van negatieve impact wil Univé daarom investeringen doen die een bijdrage leveren aan maatschappelijke verbetering.

Aan impact-beleggingen wordt een aantal eisen gesteld:

- De beleggingen hebben een expliciete maatschappelijke doelstelling (dit wordt ook wel intentionaliteit genoemd);
- Deze doelstelling moet passend zijn bij de identiteit van Univé;
- De impact van de belegging is meetbaar of er is een concrete ambitie om de output te gaan meten (bijvoorbeeld als de data nog niet beschikbaar is);
- Voor de belegging mag een marktconform rendement worden verwacht voor de beleggingscategorieën waar in wordt geïnvesteerd.

Een impact investering van Univé is Duurzame Zekerheid Univé (DZU), waarbij asbestdaken worden gesaneerd en de daken worden voorzien van zonnepanelen. Dit initiatief ligt dicht bij onze doelgroep en draagt heel concreet bij aan het doel om duurzame energie beschikbaar te maken in het kader van klimaatactie terwijl ook een oplossing wordt geboden om asbest veilig te verwijderen en te voorkomen dat het in de leefomgeving terecht komt.

Univé participeert daarnaast in beleggingsfondsen die zich concreet richten op “do good” en het maken van positieve impact. Door in deze fondsen te participeren wordt het vermogen om een bijdrage te leveren samen met andere beleggers kracht bijgezet. Van de beleggingsfondsen wordt vereist dat elke investering een onderbouwing kent hoe en waarom deze bijdraagt aan een duurzame doelstelling (“theory of change”). Hierbij moet ook concreet verantwoording worden afgelegd over de behaalde resultaten

(en KPI's, bijvoorbeeld gerelateerd aan de duurzame ontwikkelingsdoelen). De opbouw van een ambitieuze allocatie naar deze beleggingsfondsen is inmiddels gestart. Dit betreft voor Univé investeringen in private equity / venture capital, infrastructuur, onderhandse leningen en landbouwgrond.

Tenslotte alloceert Univé ook een deel van de staats- en bedrijfsobligaties specifiek naar groene obligaties.

4. ESG implementatie per beleggingscategorie

In deze paragraaf wordt per beleggingscategorie toegelicht op welke wijze invulling wordt gegeven aan het ESG-beleid.

Aandelen

Binnen de categorie aandelen worden de eerder toegelichte instrumenten uitsluiting, stemmen en dialoog toegepast. Ook wordt ESG-integratie toegepast door te beleggen conform een best-in-class-index die de beste 50% van het universum op basis van ESG-criteria selecteert.

Verder worden de CO₂e-emissies van bedrijven waarin belegd wordt, gemeten en streven we naar reductie hiervan. Dit wordt onder meer bereikt door minder te beleggen in ondernemingen met een hoge CO₂e-emissie. Via een CO₂e-reductiedoelstelling in de index wordt dit geïmplementeerd. Ook zorgen de uitsluitingen en ESG-integratie voor minder blootstelling naar ondernemingen die onevenredig hoge emissie veroorzaken.

Het minimale uitsluitingsbeleid dat gehanteerd wordt binnen de aandelenportefeuille gaat behalve wapens, tabak, kolen en UNGC-fails ook over alcohol, gokken en genetische modificatie.

Bedrijfsobligaties

Binnen de categorie bedrijfsobligaties wordt uitsluiting toegepast, ook van de laagste ESG-scores. Daarnaast wordt expliciet gealloceerd naar groene bedrijfsobligaties. Univé beoogt met deze belegging een bijdrage te leveren aan een beter klimaat door de financiering van klimaat en milieu gerelateerde projecten. Obligatiehouders hebben in tegenstelling tot aandeelhouders geen stemrecht. Dialoog is wel mogelijk maar minder effectief dan stemrecht als drukmiddel, mocht een dialoog geen resultaat opleveren.

Nederlandse woninghypotheken

Binnen woninghypotheken wordt de beheerder beoordeeld op sociale aspecten en op klimaat (verduurzaming). Univé verwacht van de beheerder op beide onderwerpen een proactief beleid en uitvoering.

- Het sociale aspect betreft de ondersteuning die wordt geboden aan klanten met een betalingsachterstand of klanten die in een situatie zitten waarop betalingsachterstanden dreigen. Dit gebeurt door het bieden van coaching op de arbeidsmarkt en/of budgettering in combinatie met op maat gemaakte betalingsregelingen. Het zo veel mogelijk voorkomen van olopemde betalingsachterstanden en daarmee ook gedwongen verkopen van woningen moet zorgen dat de situatie niet verergert. Het hypotheekverstrekkingbeleid is sterk gereguleerd en daardoor niet erg onderscheidend tussen beheerders.
- Het klimaataspect betreft de financiering van verduurzaming van woningen. De hypotheekverstrekker ondersteunt door een additionele lening tegen gunstige voorwaarden beschikbaar te stellen voor verduurzaming van de woning.

Binnen deze beleggingscategorie wordt actieve engagement gevoerd met de fondsbeheerder door onze fiduciair vermogensbeheerder. Onze fiduciair vermogensbeheerder bespreekt ESG-thema's elk half jaar bij de periodieke monitoringsbespreking en rapporteert hierover aan ons. Wij rapporteren over de behaalde resultaten in ons ESG-jaarverslag.

Niet-genoteerd onroerend goed

De categorie niet-genoteerd onroerend goed is bij uitstek geschikt om het thema klimaat nader in te vullen aangezien vastgoed een groot deel van de energieconsumptie 'veroorzaakt'. Door middel van isolatie en het aanbrengen van duurzame energiebronnen kan het energieverbruik sterk worden gereduceerd. Gezien het illiquide karakter van deze categorie heeft verwezenlijking van het voorgaande een langere doorlooptijd in vergelijking met liquide beleggingen zoals aandelen en obligaties.

In deze categorie wordt verwacht dat de beheerder van fondsen waarin belegd wordt de PRI heeft ondertekend en daarnaast ook het Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) initiatief heeft ondertekend. GRESB hanteert een uitgebreid model met 65 indicatoren dat resulteert in een rating en een 'green star' label:

- De GRESB-rating is een relatieve score van 1 tot 5 sterren, waarbij iedere ster 20% van het universum van beheerders vertegenwoordigt (5= beste 20%, 1=slechtste 20%).
- Een Green Star is een absolute score die wordt gegeven indien op de twee hoofdonderwerpen 'management & policy' en 'implementation & measurement' minimaal 50% wordt gescoord.

Univé belegt uitsluitend in niet-genoteerde onroerendgoedfondsen met de hoogst mogelijke GRESB-rating (5 sterren). Univé

heeft de ambitie om de Nederlandse woningportefeuille voor 100% een energielabel A of hoger te verkrijgen.

Ten aanzien van de eigen panden streeft Univé naar een CO₂-neutrale portefeuille uiterlijk in 2035.

Binnen deze beleggingscategorie wordt actieve engagement gevoerd met de fondsbeheerder door onze fiduciair vermogensbeheerder. Onze fiduciair vermogensbeheerder bespreekt ESG-thema's elk half jaar bij de periodieke monitoringsbespreking en rapporteert hierover aan ons. Wij rapporteren over de behaalde resultaten in ons ESG-jaarverslag.

Geldmarktfondsen

Binnen de categorie liquiditeiten belegt Univé in een fonds dat tabak en wapens uitsluit en daarnaast een best-in-class beleid voert (ca. 25% slechtste bedrijven worden uitgesloten) op basis van de milieuscore.

Staatsobligaties

Univé belegt uitsluitend in hoogwaardige eurostaatsobligaties, waarbij uitsluiting op basis van ESG-restricties niet van toepassing is. Wel wordt binnen deze categorie expliciet belegd in groene obligaties. Groene obligaties zijn obligatie-uitgiften waarvan de opbrengst wordt gebruikt voor maatschappelijke doeleinden zoals CO₂e-reductie (bijv. investeringen in groene energie of openbaar vervoer) of sociale doeleinden zoals sociale huisvesting. Univé beoogt met de financiering van deze projecten een bijdrage te leveren aan de transitie richting een duurzamere economie. Vooralsnog is deze allocatie beperkt tot maximaal 20% om exposure op een beheerste manier op te bouwen en voldoende flexibiliteit in rentesturing te behouden.

5. Governance, verantwoording en rapportage

Governance

Het Bestuur van Univé stelt de doelstelling, strategie en het ESG-beleid vast en toetst of de uitvoering binnen de beleidskaders plaatsvindt. Van belang hierbij is om kennis en expertise op bestuursniveau te borgen. Het Bestuur van Univé heeft zich gecommitteerd jaarlijkse relevante opleidingen te volgen op specifieke ESG-thema's, wet- en regelgeving en marktontwikkelingen om zo kennis en expertise te (blijven) ontwikkelen. Binnen het Bestuur is 1 bestuurslid verantwoordelijk voor het beleid op het gebied van duurzaam beleggen. Er worden key-performance-indicatoren (KPI's) afgesproken, die elk kwartaal aan bod komen tijdens de Bestuursvergadering.

De KPI's weerspiegelen belangrijke doelstellingen uit het ESG-beleid en acties die zijn vastgesteld om deze te realiseren. In lijn met het beleid worden de KPI's onderverdeeld in vier categorieën: governance, beleid, implementatie en verantwoording. Voorbeelden van KPI's die in eerste instantie gemonitord worden zijn onder meer de periodieke agendering van ESG in relevante gremia, het jaarlijks evalueren en aanscherpen van het beleid, acties gericht op onderzoek naar duurzamere invullingen van de portefeuille en tot slot het jaarlijks uitbrengen (en evalueren) van het ESG-jaarverslag. Bespreking van de KPI's door het bestuur waarborgt dat het onderwerp onder de aandacht blijft en voldoende voortgang behoudt.

Jaarlijks wordt een afvaardiging van de ledenraad betrokken bij de afwegingen en keuzes die gemaakt zijn op gebied van duurzaam beleggen.

De fiduciair beheerder en de engagement manager geven advies, implementeren het ESG-beleid en rapporteren hierover. Daarnaast dragen zij door middel van onder andere educatiesessies, bij aan de kennis en inzichten van het Bestuur en het ALCO (Asset and Liability Committee) over verantwoord beleggen. De bestuursleden zelf waarborgen dat hun kennisniveau op peil blijft door het volgen van periodieke studies en opleidingen op het vakgebied. Op kwartaalbasis monitort het ALCO op basis van kwartaalrapportages, screeningresultaten en de voortgang in het engagement programma de uitvoering van het ESG-beleid. Hierbij worden ook het handelingsperspectief voor nieuwe controverses en nieuwe engagement initiatieven vastgesteld. Ook met het jaarlijkse ESG-verslag wordt vastgesteld of het beleid wordt uitgevoerd zoals dat is bedoeld.

Verantwoording en rapportage

Verantwoording afleggen over de uitvoering van het ESG-beleid is een belangrijk onderdeel van maatschappelijk verantwoord beleggen. Univé vindt een hoge mate van transparantie belangrijk en ziet communicatie over ESG met haar stakeholders als onderdeel van het ESG-beleid. Zoals voorgeschreven door de Code en het Convenant, draagt Univé bij aan deze transparantie door onder andere inzicht te verlenen in het ESG-beleid en rapportage over de inspanningen, resultaten en wijzigingen die voortvloeien uit dit beleid. Hierin wordt Univé bijgestaan door de fiduciair beheerder en de engagement manager. Onderstaand wordt weergegeven welke kaders een rol spelen en op welke wijze gecommuniceerd wordt.

Transparantie over beleggingsbeleid

Univé vindt het belangrijk dat belanghebbende inzicht hebben in het ESG-beleggingsbeleid van Univé. In het ESG-jaarverslag wordt daarom een lijst opgenomen met alle individuele allocaties, waarbij dus door beleggingsfondsen heen gekeken wordt (volledige look-through). Ook geeft het ESG-jaarverslag toelichting over de rol van ESG bij investeringskeuzes.

Wetgeving

De SRDII-richtlijn en SFDR vereisen verantwoording over de uitvoering van het betrokkenheidsbeleid, waarin is vastgelegd hoe Univé aan de hand van stemgedrag en het aangaan van de dialoog met ondernemingen op een maatschappelijke verantwoorde manier invloed als belegger uitoefent. De SRDII-richtlijn vereist verder openbaarmaking van elementen uit de overeenkomst met de vermogensbeheerder. Voorbeelden van elementen zijn de afspraken met de vermogensbeheerder en de methode en tijdshorizon waarop de vermogensbeheerders worden geëvalueerd. Dit inzicht wordt jaarlijks verschaft in het ESG-jaarverslag.

Univé publiceert het ESG-beleid en het ESG-jaarverslag met daarin een toelichting op het ESG-beleid op haar website. Zowel het ESG-beleid, als het ESG-jaarverslag zijn daarmee voor iedereen toegankelijk. Het ESG-beleid op de website wordt bijgewerkt indien een nieuw ESG-beleid vastgesteld wordt.

Thema klimaat

Vanwege het onderschrijven van het Klimaatakkoord is in het ESG-beleid expliciet aandacht voor de klimaatdoelstellingen, de CO₂e-voetafdruk en gerelateerde risico's van de beleggingen. Univé biedt inzicht in de ontwikkelingen op het gebied van klimaat in het ESG-jaarverslag waarbij de CO₂e-voetafdruk van de beleggingen inzichtelijk gemaakt wordt en

een toelichting wordt gegeven in relatie tot de klimaat(reductie)doelstellingen. Verder wordt in het ESG-jaarverslag gerapporteerd over (collectieve) engagement-initiatieven.

Uitsluitingen

De fiduciair beheerder en de engagement manager rapporteren op kwartaalbasis de resultaten van de screening van de onderliggende beleggingen onder beheer. Hierbij wordt inzicht geboden in de (eventuele) posities naar bedrijven waarvoor uitsluiting wordt nagestreefd, zoals de naleving van de UNGC en de ESG-scores volgens MSCI ESG Research. Deze screeningrapportage wordt elk kwartaal besproken in het ALCO en is ook onderdeel van de rapportage aan het Bestuur van Univé.

Het is mogelijk dat beleggingsfondsen beleggingen bevatten die Univé eigenlijk wenst uit te sluiten. In het ESG-jaarverslag wordt inzicht gegeven waar dit ondanks de uitsluitingsambitie van toepassing is door per uitsluitingscriterium aan te geven of en welke bedrijven in de portefeuille zitten en welke actie hieraan wordt verbonden.

Stemgedrag

Univé publiceert het stembeleid op haar website (via bijlage 6 uit dit ESG-beleidsdocument) en legt over de uitvoering (het stemgedrag) verantwoording af door jaarlijks in het ESG-jaarverslag de stemresultaten te publiceren van de aandelenfondsen en/of door een verwijzing op te nemen naar de website van de vermogensbeheerder. Bij de publicatie van de stemresultaten wordt per beleggingsfonds vermeld op hoeveel agendapunten het fonds gestemd heeft, waarbij inzichtelijk is of de stem voor of tegen het management was. Indien het fonds geen stem uitgebracht heeft is de ambitie te onderbouwen waarom niet.

Univé heeft de ambitie om een toelichting te geven op de belangrijkste stemmingen conform SRD II.

Dialogoog

Inzicht in de uitvoering van het aangaan van de dialoog biedt Univé in het ESG-jaarverslag. Aan de hand van een casussen wordt inzicht verstrekt hoe Univé, ondersteund door de engagement manager of de fiduciair beheerder negatieve impact heeft geïdentificeerd, de dialoog is aangegaan, wat hier de uitkomsten van waren en hoe Univé verder toeziet op het nakomen van afspraken met de betreffende ondernemingen.

Bijlages

Bijlage 1: Toelichting implementatie OESO richtlijn	23
Bijlage 2: ESG-rating-systematiek	28
Bijlage 3: Beleid ten aanzien van thema's en sectoren	29
Bijlage 4: Bronnen en thema's voor screening	37
Bijlage 5: Stembeleid	39
Bijlage 6: Uitsluitingslijst	41

Bijlage 1: Toelichting implementatie OESO richtlijn

Op 5 juli 2018 is het Convenant Internationaal Verantwoord Ondernemen ("het Convenant") ondertekend door de verzekeringssector, maatschappelijke organisaties, vakbeweging en overheid. Univé is, als bij het Verbond aangesloten verzekeraar, gehouden aan het Convenant en de hierin gemaakte afspraken. Daarmee erkent Univé de verantwoordelijkheden die voortkomen uit de UNGP's en de OESO-richtlijnen om de actuele en potentiële negatieve impact van beleggingen te voorkomen dan wel aan te pakken.

Due-diligence is een doorlopend proces dat bedrijven uitvoeren om risico's op het gebied van milieu, mensenrechten, arbeidsrechten in kaart te brengen en vervolgens te stoppen, te voorkomen of te beperken. Due-diligence staat centraal in de internationaal erkende OESO-richtlijnen en de UNGP's. Due-diligence wordt ook wel 'gepaste zorgvuldigheid' of 'ketenverantwoordelijkheid' genoemd.

Samenvatting van de zes due-diligence-stappen:

1. Univé integreert maatschappelijk verantwoord beleggen in beleid en managementsystemen

- Univé onderschrijft expliciet de OESO-richtlijnen en publiceert het ESG-beleid dat daarop gebaseerd is. Dit beleid wordt periodiek getoetst en geactualiseerd.
 - Univé vult deze stap in door middel van het ESG-beleidsdocument dat minimaal iedere drie jaar wordt geëvalueerd en bijgewerkt. Dit beleidsdocument wordt gepubliceerd op de website.
- Het ESG-beleid is onderdeel van het bredere beleggingsbeleid van Univé en

is onderdeel van de selectie van nieuwe externe dienstverleners zoals externe managers en data-leveranciers.

- ESG is integraal onderdeel van het beleggingsbeleid van Univé en wordt in alle stappen van het beleggingsproces toegepast, zoals omschreven in dit document.
- Univé heeft voor iedere categorie waarin wordt belegd beoordeeld wat de ESG-risico's zijn.
- Bij de selectie van vermogensbeheerders wordt beoordeeld of het beleid en de uitvoering van de betreffende beheerder aansluit bij het beleid van Univé. Univé voert periodiek overleg (in het ALCO) met haar fiduciair beheerder over de uitvoering hiervan. Waar nodig worden aanvullende maatregelen genomen. De belangrijkste resultaten en ontwikkelingen in de portefeuille worden periodiek besproken door het Bestuur.

2. Univé identificeert en beoordeelt daadwerkelijke en potentiële negatieve gevolgen van de activiteiten, producten of diensten van haar beleggingen

- Via het screenen van de portefeuille voert Univé een risicoanalyse uit en brengt het (mogelijke) negatieve gevolgen die ondernemingen in de portefeuille veroorzaken voor mens, maatschappij of milieu in kaart. Dus hier staan niet de risico's voor de onderneming centraal, maar die voor de (mogelijke) getroffen stakeholders, zoals werknemers of lokale gemeenschappen.
 - De screening van de beleggingen voert Univé uit via een aantal methoden:
 1. Naleving van het uitsluitingsbeleid;
 2. Screening op daadwerkelijk negatieve impact ('controverses') door ondernemingen waarin is belegd;
 3. Screening van potentiële negatieve impact op basis van ESG-ratings. Deze rating-systematiek wordt toegelicht in bijlage 2 en kijkt naar de mate van duurzaamheidsrisico's van een onderneming en of deze adequaat worden beheerst om negatieve impacts te voorkomen.
 - Op basis van de risicoanalyse stelt Univé de ernstigste negatieve gevolgen vast en prioriteert deze in volgorde van belangrijkheid. Een onderneming kan een negatief gevolg zelf veroorzaken, eraan bijdragen, of direct verbonden zijn aan een negatief gevolg via een zakelijke relatie. Univé kan via haar beleggingen alleen indirect verbonden zijn aan negatieve gevolgen.
 - Univé heeft niet de capaciteit om individuele ondernemingen te beoordelen. Daarom is de prioritering als volgt vormgegeven:
 1. Univé heeft het maatschappelijke thema klimaat en biodiversiteit gekozen. Univé stelt expliciete doelen om bij te dragen aan de oplossingen van deze thema's en voert deze uit.
 2. Univé hanteert een consistent raamwerk om te beslissen welke producten of diensten (sectoren) als niet belegbaar worden gezien als gevolg van de negatieve impacts. Hierbij wordt onder andere gekeken naar het bestaan van internationale verdragen, de omvang van de impacts, of een product of dienst essentieel is voor de maatschappij, of er een 'veilig gebruik' mogelijk is en of engagement zin kan hebben.
 - Wanneer ondernemingen waarin Univé belegt negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, dan verlangt Univé dat zij herstel en/of verhaal voor benadeelden biedt c.q. daaraan bijdraagt. Wanneer ondernemingen waarin Univé belegt direct verbonden zijn met de negatieve impact, dan verlangt Univé dat zij hun invloed aanwenden om herstel en/of verhaal voor benadeelden mogelijk te maken. Univé geeft hier op de volgende manier invulling aan:
 - Univé selecteert vermogensbeheerders die een zorgvuldige invulling geven aan het betrokkenheidsbeleid. Dit wil zeggen dat indien een onderneming wel belegbaar is maar toch negatieve impacts heeft veroorzaakt, middels engagement en stemmen wordt aangestuurd op herstel en verhaal.
 - Univé beoordeelt periodiek of hier op passende wijze invulling aan wordt gegeven. Indien hier verbetering mogelijk is wordt dit met de vermogensbeheerder besproken. Als dit onvoldoende resultaat geeft kan dit aanleiding zijn om de vermogensbeheerder te vervangen.

- Tevens worden via de fiduciair vermogensbeheerder van Univé specifieke collectieve engagementactiviteiten ondersteund om bredere maatschappelijke uitdagingen te verhelpen.

3. Stoppen, voorkomen en beperken van negatieve gevolgen

- Op basis van de risicoprioritering besluit Univé om bedrijven met de meest ernstige negatieve gevolgen uit te sluiten. Hiervoor kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt van de UN Global Compact of de 'rode vlaggen' van de ESG-dataleverancier.
 - Zoals onder de vorige stap omschreven hanteert Univé een uitsluitingsbeleid voor de ondernemingen met de meest ernstige negatieve impacts. Hiervoor worden de rode vlaggen van de ESG-dataleverancier gebruikt.
 - Univé publiceert op haar website welke ondernemingen zijn uitgesloten van de beleggingen en waarom.
- Voor andere minder ernstige gevallen prioriteert Univé issues en gebruikt het haar invloed (via externe leveranciers) om de impact te voorkomen en/of te mitigeren. Dit doet Univé onder andere via engagement samen met de fiduciair beheerder (dialogo met bedrijven) en/of door via fondsmanagers te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.
 - Univé draagt via engagement en stemmen bij aan het stoppen, voorkomen en beperken van negatieve gevolgen. Indien dit niet succesvol is kan worden besloten om afscheid te nemen van een onderneming. Omdat Univé in fondsen belegd zal dit worden besproken met de vermogensbeheerder.
 - In praktijk vallen de meest ernstige schendingen al uit de beleggingen

doordat Univé strenge eisen stelt aan ondernemingen om in de portefeuille te mogen worden opgenomen en te worden gehandhaafd.

4. De praktische toepassing van het monitoren van resultaten

- Via de screening van de ondernemingen in de portefeuille monitort Univé periodiek de toepassing en effectiviteit van de genomen due-diligence-maatregelen.
 - Deze screening ontvangt Univé op kwartaalbasis van haar fiduciair beheerder. De uitkomsten hiervan worden ook op jaarbasis publiek gemaakt in het ESG-jaarverslag.
- Onder deze maatregelen valt het identificeren, voorkomen en verminderen van negatieve gevolgen en het bieden van toegang tot herstel.
 - Het monitoren van de uitsluitingen van Univé is relatief eenvoudig. Het monitoren van de voortgang van engagement en stemmen is relatief lastig, omdat het herstel en verhaal jaren in beslag kan nemen. Univé moedigt haar uitvoerders aan om concrete tijdslijnen en doelen vast te stellen om dit proces goed te laten verlopen.
- Univé beoordeelt ook externe managers om na te gaan of de maatregelen worden uitgevoerd die de negatieve risico's beperken.
 - Univé is zelf geen beleggingsorganisatie en voert daarom al haar invloed uit via externe managers. Dit heeft als nadeel dat er een extra schakel in het proces is maar als voordeel dat er met anderen kan worden samengewerkt om resultaat te behalen. In de selectie van de vermogensbeheerders wordt beoordeeld of het beleid en de uitvoering voldoende aansluit bij dat van Univé.

- Univé streeft via haar beleggingen naar (maatschappelijke) langetermijnwaardecreatie. In contracten met externe dienstverleners probeert Univé daarom waar mogelijk met de beheerder in gesprek te gaan om de inhoud van het ESG-beleid van Univé (waaronder het onderschrijven van de OESO-richtlijnen) in de fondsvoorwaarden te laten overnemen. Wanneer Univé een minderheidsaandeel heeft in een beleggingsfonds zijn de beïnvloedingsmogelijkheden beperkt. In dat geval zijn de ESG-criteria onderdeel van de selectiecriteria voor beleggingsfondsen.
- Over welke onderwerpen engagement wordt gevoerd;
- De voortgang van de engagementtrajecten;
- Welke resultaten afgeronde engagement heeft opgeleverd.
- Indien er een positieve bijdrage is geleverd (impact) dan wordt dit ook zichtbaar gemaakt, voor zover data beschikbaar is (bij voorkeur kwantitatief).

5. Communiceer hoe de gevolgen worden aangepakt

- Univé communiceert jaarlijks in het ESG-jaarverslag hoe de negatieve gevolgen worden aangepakt en wat de effectiviteit hiervan is. Hierbij wordt invulling gegeven aan de volgende vereisten:
 - Een lijst van ondernemingen die zijn uitgesloten van beleggingen.
 - Een weergave van het stemgedrag (op hoofdlijnen). Er zijn geen directe beleggingen waarop Univé zelf stemmen uitbrengt.
 - De voortgang van dialoog wordt zichtbaar gemaakt. Voor zover deze informatie beschikbaar is wordt inzicht gegeven in:
 - Het aantal bedrijven waarmee engagement wordt gevoerd;

6. Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee wanneer dit van toepassing is

- Univé verlangt van ondernemingen in de portefeuille dat zij toegang tot herstel aan bieden of meewerken wanneer ondernemingen negatieve gevolgen hebben veroorzaakt of eraan hebben bijgedragen. Univé kan via de fiduciair vermogensbeheerder en andere externe vermogensbeheerders invloed uitoefenen op de bedrijven waarin wordt belegd. Bij de selectie van beide door Univé is de zorgvuldige invulling geven aan het betrokkenheidsbeleid dan ook een belangrijk aandachtspunt. Periodiek wordt beoordeeld of daar passende invulling aan wordt gegeven. Als verbetering mogelijk is wordt dat besproken. Tevens worden via de fiduciair vermogensbeheerder specifieke collectieve engagementactiviteiten ondersteund om bredere maatschappelijke uitdagingen te verhelpen.

De OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen) zijn aanbevelingen van overheden voor multinationale ondernemingen. De OESO-richtlijnen vormen vrijwillige beginselen en standaarden voor verantwoord ondernemingsgedrag conform de wetgeving. Op basis van deze OESO-richtlijnen dienen ondernemingen over due-diligence-processen te beschikken om de actuele en potentiële negatieve impact van hun handelen op kernwaarden zoals arbeids- en mensenrechten, milieu en anti-corruptie te kunnen identificeren, voorkomen dan wel verminderen. Multinationale ondernemingen dienen ook over rapportagesystemen te beschikken om de resultaten te kunnen volgen en toelichten. Indien uit de due-diligence blijkt dat de onderneming zelf de negatieve impact veroorzaakt of hieraan bijdraagt, dan dient de onderneming de negatieve impact niet alleen te verminderen en te beëindigen, maar ook te zorgen dat er verhaalmogelijkheden worden geboden of herstelmataregelen worden getroffen. Indien de negatieve impact direct gerelateerd is aan de activiteiten, producten of diensten van een zakelijke relatie van de onderneming, dan dient de onderneming haar invloed aan te wenden om partijen die de impact veroorzaken of hieraan bijdragen te bewegen om de negatieve impact te voorkomen, verminderen en beëindigen en verhaalmogelijkheden te bieden.

De VN-guiding principles inzake bedrijven en mensenrechten van de VN (Guiding Principles of UNGP's) vormen het voornaamste beleidsinstrument voor bedrijven. Aan de hand van principes kunnen zij het 'Protect, Respect and Remedy'-raamwerk van de Verenigde Naties op het gebied van mensenrechten en (multinationale) ondernemingen implementeren. De Guiding Principles steunen op drie pijlers: 1) de plicht van overheden om de mensenrechten te verdedigen; 2) de verantwoordelijkheid van ondernemingen om de mensenrechten te respecteren; en 3) toegang tot verhaalmogelijkheden of herstelmataregelen voor slachtoffers van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen. Deze pijlers geven weer hoe overheden en ondernemingen het raamwerk dienen toe te passen.

De Guiding Principles maken duidelijk dat de verantwoordelijkheden van ondernemingen (of beleggers) voortvloeien uit hoe zij bij een negatieve impact op de mensenrechten betrokken zijn. Bepalend voor hun betrokkenheid is of ondernemingen/beleggers de negatieve impact **veroorzaken**, hieraan **bijdragen** of hieraan **gelieerd** zijn of zouden kunnen worden.

De OESO-richtlijnen voor de financiële sector (Responsible Business Conduct, RBC) bieden een leidraad voor hoe institutionele beleggers de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen kunnen toepassen. Ze geven aan wat de voornaamste overwegingen voor institutionele beleggers zijn tijdens het due-diligence-proces dat hen helpt om maatschappelijke en milieurisico's te signaleren en hierop te reageren.

Bijlage 2: ESG-rating-systematiek

Via ESG-ratings krijgen investeerders inzicht in ESG-risico's en ESG-kansen van de beleggingen. De analisten van MSCI ESG beoordelen data (jaarverslagen en andere publicaties van overheden, NGO's, media etc.) op het vlak van ESG van 6800 ondernemingen en van de GICS-sectoren. Ondernemingen krijgen op basis hiervan een rating lopend van AAA tot CCC op relatieve basis van de prestaties in de sector waarin de onderneming actief is. De onderwerpen waarnaar wordt gekeken zijn:

Milieu

1. Klimaatverandering (CO₂e-emissie, product CO₂e-profiel, klimaatgevoeligheid, klimaatfinanciering);
2. Natuurlijke bronnen (water, biodiversiteit en landgebruik, ruwe grondstoffendelving);
3. Vervuiling en afval (giftige emissies en afval, verpakkingsmateriaal en afval, elektronisch afval);
4. Milieukansen (clean-tech, groene gebouwen, hernieuwbare energie);

Sociaal

5. Menselijk kapitaal (personeelsbeleid, gezondheid en veiligheid, personeelsontwikkeling, arbeidsomstandigheden in de supply-chain);
6. Productaansprakelijkheid (veiligheid en kwaliteit, chemische veiligheid, financiële producten, privacy en dataveiligheid);

7. Stakeholder-opposition (controversial sourcing);
8. Sociale kansen (toegang tot communicatie, financiering, gezondheidszorg, voeding);

Governance

9. Corporate governance (board-structuur, beloning, eigenaarschap, accounting);
10. Corporate behaviour (ethiek, belastingtransparantie, corruptie, anti-marktwerking, stabiliteit van de financiële sector).

Voor iedere sector wordt bepaald welke van bovenstaande onderwerpen relevant zijn. Governance is hierbij altijd een onderdeel. Hierna worden de wegingen bepaald. Ieder relevant onderdeel krijgt een weging tussen 5% en 30%. De weging hangt af van de mate waarin een sector bijdraagt aan een onderwerp in verhouding tot andere sectoren (grote bijdrage = grote weging) en de tijdsperiode waarin wordt verwacht dat het risico of de kans materialiseert (korte termijn = grote weging). Een issue met hoge impact op korte termijn weegt ongeveer drie keer zwaarder dan een lage impact op lange termijn.

Om te beoordelen of een onderneming een ESG-risico goed beheerst wordt bekeken welke beheersingsmaatregelen de onderneming heeft genomen en welke blootstelling er is. Een onderneming die veel blootstelling aan een risico heeft, moet dus ook sterke beheersingsmaatregelen nemen. De risico's worden per sector bepaald. De blootstelling per onderneming wordt bepaald op basis van product of dienst, locatie, uitbesteding, etc.

De beheersingsmaatregelen zijn onderneming specifiek, waarbij incidenten in de afgelopen drie jaar worden meegewogen in het oordeel.

De uiteindelijke rating wordt gegeven per GICS-sub-industrie. De hierboven genoemde onderwerpen en de weging van

onderwerpen per sector wordt jaarlijks herzien. Ondernemingen krijgen de mogelijkheid om feitelijke onjuistheden te corrigeren en mogen altijd hun rapport inzien. Bij nieuwe informatie wordt een rapport op weekbasis aangepast, met minimaal jaarlijks een volledige review.

Bijlage 3: Beleid ten aanzien van thema's en sectoren

Univé verwacht van bedrijven waarin het investeert dat zij de relevante criteria die in haar ESG-beleid en deze bijlage uiteen zijn gezet ook expliciet hebben opgenomen als criterium in overeenkomsten met onderaannemers en leveranciers.

Klimaatverandering

Univé onderkent dat kapitaalverstrekkers een verantwoordelijkheid dragen op het gebied van klimaatverandering, en steunt het Klimaatakkoord van Parijs. Om dit te kunnen bewerkstelligen verwacht Univé van bedrijven waarin het investeert dat zij hun directe en indirecte CO₂-uitstoot rapporteren en dat zij hun scope 1, 2 en 3 uitstoot reduceren in lijn met de klimaatdoelstellingen van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden.

Ook staat Univé, in overeenstemming met de huidige opvattingen van het Science-Based Target Initiative (SBTi), slechts een beperkt gebruik van negatieve emissies toe als aanvullend instrument voor het bereiken van een klimaat-neutrale portefeuille in 2050. Hierbij streeft Univé ernaar dat emissies die door de bedrijven zelf worden gecompenseerd ook gecertificeerd zijn door internationale instituten zoals de Gold Standard.

Afhankelijk van het type bedrijf verwacht Univé verder dat zij sectorspecifieke richtlijnen volgen of milieukeurmerken verkrijgen voor hun producten en leveranciers. Voorbeelden hiervan zijn:

- The Roundtable on Sustainable Biomaterials (RBS);
- The Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO);
- Round Table on Responsible Soy (RTRS).

Indien van toepassing dienen in deze richtlijnen en/of keurmerken de omzetting van veen- en HCS-gebieden (High Carbon Stock) verboden te zijn.

Tot slot worden bedrijven door Univé via engagement aangespoord niet deel te nemen aan (indirecte) lobby's om het klimaatbeleid van overheden te verzwakken.

Univé begrijpt dat een volledige onafhankelijkheid van fossiele brandstof op korte termijn niet realistisch is. Univé wil daarom een bijdrage leveren aan de energietransitie. De portefeuille moet voldoen aan de Paris Aligned Benchmark en Univé verwacht van bedrijven waarin het belegt dat zij overstappen van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen.

Bedrijven met uitbreidingsplannen voor energieopwekking uit kolen zijn om die reden uitgesloten. Er zijn internationale transitiepaden vastgesteld met thresholds voor bedrijven met activiteiten in de fossiele industrie. Deze thresholds worden steeds strenger zodat de portefeuille in 2030 klimaatneutraal is. Zie tabel 1 voor de details met betrekking tot deze thresholds. In de praktijk hanteert Univé echter al striktere thresholds: maximaal 5% van de omzet uit onconventionele olie & gas⁷; en maximaal 5% van de omzet uit kolenmijnbouw. De facto betekent deze aanpak dat er niet wordt belegd in bedrijven die jaarlijks meer dan 10 megaton thermische kolen produceren.

In enkele gevallen kunnen hierop uitzonderingen gemaakt worden wanneer het gaat om groene obligaties. Omdat er grote verschillen zitten tussen de daadwerkelijke duurzame impact van groene obligaties zal per obligatie bepaald worden of het groene label geloofwaardig is.

	2023	2025	2028	2030
Percentage van de omzet uit kolenmijnbouw	15%	10%	2%	0%
Percentage van de omzet uit kolengestookte energie	25%	15%	5%	0%
Percentage van de omzet uit onconventionele olie & gas	25%	15%	5%	0%

Tabel 1: Thresholds voor bedrijven actief in de fossiele industrie

Natuur

Univé wenst niet betrokken te zijn bij activiteiten die ernstige milieuschade veroorzaken door giftige emissies, gevaarlijk afval, onverantwoord afvalbeheer, verlies van biodiversiteit of uitputting van natuurlijke

hulpbronnen. Univé sluit daarom bedrijven uit die systematisch nationale en internationale milieuwetten en -voorschriften overtreden. Dit omvat illegale handel in wilde en bedreigde diersoorten, illegale milieuvervuiling en het lekken van giftige stoffen. Het omvat ook milieuschade, zoals illegale houtkap en illegale winning van natuurlijke hulpbronnen, (mijnbouw)activiteiten in beschermde gebieden, het lozen van residuen in rivieren, onverantwoord afvalbeheer of het verwijderen van bergtoppen ("mountain top removal"). Dit zijn systematische en opzettelijke activiteiten die een vermijdbare aantasting van het milieu veroorzaken met ernstige gevolgen voor mens, natuur en maatschappij. Univé baseert zich op de volgende internationale milieuverdragen, verklaringen en beste praktijken, alsmede op milieuwet- en regelgeving, om te bepalen of een onderneming in strijd handelt met de Fundamentele Investeringsbeginselen:

- Verdrag van Ramsar inzake watergebieden, 1971;
- UNESCO-werelderfgoedverdrag, 1972;
- Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten (CITES), 1975;
- Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, 1979;
- Verklaring van Rio inzake milieu en ontwikkeling, 1992;
- Het Handvest van de Aarde, 2000;
- Beginsel 7 van het UN Global Compact, 2000;
- International Union for the Conservation of Nature (IUCN) Beschermde Gebieden Categorieën I tot en met IV, 2008;
- IFC Performance Standards on Social & Environmental Responsibility, 2012;
- Het klimaatakkoord van Parijs (UNFCCC), 2015.

⁷ Onconventionele olie & gas wordt hier gedefinieerd als oliezanden; olieschalie (kerogeenrijke deposits; schaliegas; schalieolie; steenkoolgas; methaan uit steenkoollagen; en arctische olie & gas.

Univé verwacht van bedrijven dat zij een beoordeling uitvoeren en rapporteren over de gevolgen van een grootschalige projecten op biodiversiteit, ten minste in lijn met GRI-standaarden op het gebied van biodiversiteit of andere relevante normen. Univé gebruikt de IFC Performance Standards on Social & Environmental Responsibility om te beoordelen of een bedrijf op het gebied van milieu-issues in strijd met het beleid handelt. Univé verwacht van bedrijven dat zij de biodiversiteitsgerelateerde effecten van de activiteiten van leveranciers en klanten meenemen in het inkoop- en leveranciersbeleid en monitoringsystemen, bijvoorbeeld om ontbossing in biodiversiteitshotspots te voorkomen.

Op het gebied van waterbeheer verwacht Univé van bedrijven dat zij:

- Het mensenrecht op water respecteren en hun verantwoordelijkheid erkennen;
- Transparant zijn over hun afhankelijkheid van water en de kwantiteit en kwaliteit ervan, inclusief de identificatie van hotspots van reputatierisico's, operationele en wettelijke waterrisico's in de waardeketen, de potentiële materialiteit van die risico's en mitigatiestrategieën, waaronder beleid, actieplannen en controlepraktijken;
- Beschermen van watervoorraden (oppervlakte- en grondwater) en toekomstige watervoorraden om waterzekerheid te garanderen;
- Vermijden van activiteiten in gebieden met een hoge waterstress of, voor activiteiten in gebieden met waterstress, ervoor zorgen dat de onderliggende oorzaken van waterstress op verantwoorde wijze en volledig worden aangepakt, en bijdragen aan een beter beheer;
- Vermijd gebruik of (her)gebruik water zo efficiënt mogelijk;

- Streven naar nul impact op de waterkwaliteit (op geen enkele manier vervuiling voorkomen of water na gebruik zuiveren);
- Inspanningen van belanghebbenden betrekken en ondersteunen om gezamenlijk risico's voor het stroomgebied aan te pakken, gezamenlijke beleidsstandpunten te ontwikkelen voor de belangrijkste waterrisicogebieden en rekening houden met de waterbehoeften van de belanghebbenden, vooral van de meest kwetsbare;
- Streven naar geleidelijke afschaffing van of het vinden van alternatieven voor watervervuilende productlijnen;
- Het waterbeheer in de toeleveringsketen controleren.
- Univé verwacht van bedrijven en landen dat zij deze maatregelen in hun strategie en processen integreren.

Ook verwacht Univé van bedrijven dat zij terughoudend zijn in het produceren dan wel gebruiken van genetisch gemodificeerde producten en voldoen aan de EU-regelgeving inzake het gebruik en de bekendmaking van genetisch gemodificeerde producten. Daarnaast verwacht Univé van dergelijke activiteiten op het gebied van genetisch materiaal en gentechnologie dat deze alleen plaats vinden als zij voldoen aan de toestemmings- en verwerkingseisen zoals beschreven in het VN-Verdrag inzake biologische diversiteit en de daarmee verband houdende richtsnoeren van Bonn of het Nagoyaprotocol. De productie van of de handel in levende genetisch gemodificeerde organismen mag alleen plaatsvinden als daarvoor toestemming is verkregen van het invoerende land en aan alle eisen van het Protocol van Cartagena inzake bioveiligheid, een aanvulling op het Verdrag inzake biologische diversiteit (VBD), is voldaan.

Univé monitort of bedrijven actief zijn in regio's met kwetsbare ecosystemen, beschermde gebieden of in gebieden die als hotspotgebieden voor biodiversiteit zijn aangemerkt, waaronder bossen met een hoge beschermingswaarde, beschermde natuurgebieden, veengebieden en in voor visserij gesloten gebieden ("no-take zones"). Univé onderzoekt hierbij het risico dat bedrijven lopen om betrokken te zijn bij aanzienlijke verstoringen in deze gebieden, door te kijken naar de gebieden waarin het bedrijf opereert, de sector en in hoeverre het bedrijf een goed managementsysteem heeft voor het mitigeren van deze risico's. Univé verwacht dat bedrijven voldoende maatregelen nemen om deze risico's te mitigeren, zodat dit niet leidt tot systematische risico's.

Dierenwelzijn

Univé verwacht dat bedrijven de Vijf Vrijheden van dieren in acht nemen. Dit houdt in dat dieren dienen te worden gevrijwaard van i) honger of dorst; ii) ongemak; iii) verwonding, pijn en ziekten; iv) belemmeringen van het uiten van (soort eigen) gedrag; en v) angst en stress.

Univé acht het dragen van bont en exotisch leer van dieren niet noodzakelijk, omdat er diervriendelijke alternatieven voorhanden zijn. Exotische leersoorten zijn bijvoorbeeld huiden van pythons, krokodillen of andere reptielen. Van bedrijven die betrokken zijn in de productie van bont en exotisch leer, verwachten wij dan een omschakeling naar niet-dierlijke producten of bijproducten van de zuivel- en vleesindustrie.

Dierexperimenten dienen enkel plaats te vinden wanneer hier een zwaarwegend maatschappelijk doel bij gediend is en er geen alternatieve methode voorhanden is. In de praktijk betekent dit dat Univé experimenten voor cosmetische en huishoudelijke doeleinden uitsluiten, tenzij een bedrijf bij wet verplicht is

een product op dieren te testen. Van bedrijven die gebruik maken van proefdieren ten behoeve van de vervaardiging van chemische producten en medische producten, verwachten we dat ze gebruik maken van de REACH1 verordening, respectievelijk de zogenaamde 3V-strategie:

- Vervanging van dierproeven door proefdiervrije alternatieven;
- Vermindering van het aantal proefdieren per proef;
- Verfijning van dierproeven om pijn en ongemak van proefdieren te voorkomen en te verminderen.

Daarnaast verwachten we dat ondernemingen transparant zijn over het gebruik en toepassing van dierproeven.

Wilde dieren mogen alleen worden gehouden voor educatieve doeleinden of in opvangcentra voor bescherming, mits dierenwelzijn kan worden gewaarborgd.

Gezondheid

Univé verwacht van bedrijven waarin het investeert dat ze systematisch de gezondheid en veiligheid van werknemers verbeteren en dat ze een preventieve cultuur op het gebied van gezondheid en veiligheid ontwikkelen.

Daarnaast verwacht Univé van bedrijven waarin het investeert dat ze beleid vormen, beheersmaatregelen nemen en transparant zijn over de omgang van giftige en kankerverwekkende bijproducten van hun activiteiten. Hierbij dienen bedrijven internationale standaarden en verdragen na te leven, zoals:

- Het Verdrag van Stockholm inzake de productie en het gebruik van gevaarlijke of giftige stoffen (POP's);
- Het Protocol van Montreal betreffende de productie en het gebruik van stoffen die de ozonlaag afbreken;

- Het Verdrag van Rotterdam inzake de handel in chemische stoffen en chemisch afval;
- Het Verdrag van Bazel inzake de handel in chemische stoffen en chemisch afval;
- De REACH-richtlijn;
- De Amerikaanse Toxic Chemicals Act van 2011 inzake het gebruik van chemische stoffen waarvan vermoed wordt dat ze schadelijk zijn voor het milieu en gezondheid.

Univé verwacht verder van bedrijven dat zij de beste beschikbare technologieën (BAT), protocollen, procesverbeteringen en certificatiesystemen (bv. Hazpower en ISO 14001) toepassen om de toxische uitstoot van activiteiten in bodem, water en lucht te controleren en te verminderen.

Univé streeft naar een eerlijke toegang tot en betaalbaarheid van communicatie, gezondheidszorg, medicatie, voeding en financiering. Univé verwacht van bedrijven dat zij per 2030 de Internationale Code voor Marketing van vervangingsmiddelen voor moedermelk en latere relevante WHA-resoluties na zullen leven.

Mensenrechten

Univé belegt niet in bedrijven die activiteiten ontplooiën in bezette gebieden die in strijd zijn met de rechten van de mens, de gemeenschap, inheemse of minderheidsrechten.

Univé laat zich leiden door internationale normen inzake mensenrechten en beschouwt schendingen door ondernemingen of hun belangrijkste leveranciers van de volgende verdragen als een schending van het beleid:

- Verdrag inzake de minimumleeftijd, 1973 (IAO-verdrag nr. 138);
- Verdrag inzake de rechten van het kind, 1989;

- Verdrag betreffende de ergste vormen van kinderarbeid, 1999 (IAO-verdrag nr. 182);
- Beginsel 5 van het UN Global Compact.

Univé verwacht dan ook dat bedrijven de nadelige gevolgen voor de mensenrechten die zij hebben veroorzaakt of waartoe zij hebben bijgedragen, te verhelpen en om verdere incidenten te voorkomen. Hierbij valt te denken aan incidenten met betrekking tot productkwaliteit en -veiligheid, inbreuken op de privacy of gegevensbeveiliging of de toegankelijkheid van basisdiensten voor onderbedeelde groepen. Met name in verband met het ontginnen en inkopen van natuurlijke hulpbronnen omvat dit de eerbiediging van mensenrechten en landrechten en de formulering van beleid om lokale gemeenschappen te raadplegen conform het FPIC-beginsel (Free, Prior and Informed Consent).

Voor bedrijven opererend in de mijnbouw of olie & gas verwacht Univé dat zij werknemers trainen in het beschermen van de mensenrechten, ethisch gedrag en vermindering van geweld en conflicten, met inbegrip van een verbintenis tot naleving van de vrijwillige beginselen inzake veiligheid en mensenrechten voor beveiligingspersoneel.

Arbeidsrechten

In lijn met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, streeft Univé ernaar om te investeren in bedrijven die hun werknemers een leefbaar loon betalen. Hiervoor sluit Univé aan bij de definitie van leefbaar loon van de Global Living Wage Coalitie: "Het loon dat een werknemer voor een standaardwerkweek op een bepaalde plaats ontvangt en dat voldoende is om de werknemer en zijn gezin een behoorlijke levensstandaard te bieden. De elementen van een behoorlijke levensstandaard omvatten voedsel, water, huisvesting, onderwijs,

gezondheidszorg, vervoer, kleding en andere essentiële behoeften, waaronder voorzieningen voor onverwachte gebeurtenissen.” Om dit te bewerkstelligen, onderschrijft Univé het Platform Living Wage Financials, een investeerderscollectief dat meer dan 50 bedrijven uit de kleding- en schoenen-, agrifood- en foodretailsector aanmoedigt om leefbaar loon te betalen aan eigen werknemers of aan werknemers in hun toeleveringsketens.

Daarnaast verwacht Univé van bedrijven waarin het investeert dat zij health & safety beleid opstelt, zowel voor het eigen bedrijf (ongeacht de locatie waar de werkzaamheden plaatsvinden) als toeleveranciers en onderaannemers, en publiekelijk maakt. Daarnaast verwacht Univé dat bedrijven zich committeren aan een maximum aantal arbeidsuren per week en het uitbetalen van overuren. Tot slot verwacht Univé van bedrijven waarin het investeert dat zij beleid opstellen en procedures vastleggen hoe zij omgaan met klachten van werknemers en transparant te zijn over hoe conflicten met werknemers worden opgelost, waarbij de rol van een vakbond niet verhinderd mag worden. Bij het toezien op de mate waarin bedrijven voldoen aan het beleid op het gebied van arbeidsrechten kijkt Univé onder andere naar de conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) over onder andere de bescherming van het moederschap en discriminatie in arbeid en beroep.

Diversiteit

Univé streeft naar de uitbanning van alle vormen van discriminatie van werknemers of klanten en vraagt van bedrijven waarin het investeert om beleid op te stellen om discriminatie op grond van geslacht of gender, leeftijd, handicap, geloof of overtuiging, ras of etnische achtergrond en seksuele geaardheid tegen te gaan. Dit betreft ook

specifiek discriminatie en exploitatie van migrantenarbeiders, waarbij Univé naast gelijke behandeling ook kritisch kijkt naar de arbeidsomstandigheden. Ook vraagt het van bedrijven om geen tolerantie te tonen tegen alle vormen van verbale, fysieke of seksuele intimidatie. Van bedrijven verwacht Univé bovendien dat zij transparant zijn over hoe het beleid wordt geïmplementeerd, bijvoorbeeld door het aanbieden of verplichten van cursussen om de bewustwording van werknemers over discriminatie te verhogen.

Univé verwacht daarnaast van bedrijven waarin het investeert dat het percentage van vertegenwoordiging van minderheden en vrouwen in de besturen en het management over tijd verbetert voor zover nog geen sprake is van een goede representativiteit.

Univé verwacht van bedrijven dat zij gelijke beloning opnemen in hun beleid en hier actief op sturen.

Belasting

Univé verwacht van bedrijven waarin het investeert dat zij een zero-tolerance- beleid opstellen aangaande belastingontwijking of corruptie. In dit beleid moet het bedrijf (1) hun verantwoordelijkheden uiteenzetten, en die van werknemers, leveranciers en onderaannemers, bij het observeren, voorkomen en handhaven van corruptie en belastingontduiking; en (2) informatie en begeleiding bieden aan werknemers over hoe belastingontduiking kan worden herkend en voorkomen.

Sector thema's

Olie & gas

Univé verwacht van bedrijven in de olie & gas sector dat zij beschikken over beleid en uitvoeringsmechanismen voor de CO₂-uitstoot, waaronder doelstellingen voor

koolstofvermindering, verbeteringen in het productieproces om emissies te verminderen (zoals alternatieven voor affakkelen), installatie van apparatuur voor het afvangen van emissies, doelstellingen om over te schakelen op schonere energiebronnen, doelstellingen voor verbetering van de energie-efficiëntie en implementatie van een milieubeheersysteem.

Univé verwacht van olie- en gasbedrijven dat zij opereren in lijn met het transitiepad om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden Celsius. Dit betekent dat de bedrijven uiterlijk in 2050 klimaatneutraal opereren, zowel vanuit de directe CO₂-uitstoot veroorzaakt door eigen bronnen binnen de organisatie (scope 1), de indirecte CO₂-uitstoot door opwekking van ingekochte en verbruikte elektriciteit- of warmte (scope 2) alsmede de indirecte uitstoot van CO₂ bij het gebruik van energieproducten (scope 3).

Ook verwacht Univé van bedrijven dat zij onderzoek doen naar de gevolgen van activiteiten op het onderwaterleven, ook als een bedrijfsactiviteit uitbesteed wordt.

Daarnaast worden diverse activiteiten binnen de olie en gas sector door Univé uitgesloten. Dit staat beschreven onder het kopje *Klimaat*.

Mijnbouw

Univé erkent dat de mijnbouwindustrie een positieve impact kan hebben op de lokale economie. Univé verwacht daarom dat bedrijven die opereren in de mijnbouw beleid opstellen over de wijze waarop zij op duurzame wijze invulling geven aan hun bijdrage aan de lokale ontwikkeling en economie. In dit beleid staat beschreven hoe het bedrijf omgaat met de omgeving en daarin gelegen kleinschalige, ambachtelijk geëxploiteerde mijnen.

Univé erkent dat tin, tantaal, wolfram en goud (de zogenoemde conflictmineralen) en uranium essentieel zijn voor de energietransitie en de productie van bijvoorbeeld elektronica en medische apparatuur, en voor het behalen van de doelen van Parijs. Wel dienen deze op een verantwoorde manier gewonnen te worden. Zo wenst Univé niet te beleggen in diepzeemijnbouw als dat niet op een verantwoorde manier gebeurt. Univé verwacht daarom ook dat bedrijven in de extractie van mineralen specifieke certificeringsrichtsnoeren (indien beschikbaar) implementeren. Een voorbeeld hiervan is het Kimberly Process Certification Scheme voor diamanten of de IRMA-normen voor verantwoorde mijnbouw waarin goede praktijken voor de mijnbouwsector zijn vastgelegd. Ook verwacht Univé van bedrijven in de mijnbouw en extractie van grondstoffen dat zij de beste beschikbare technologieën te gebruiken om de kans op ongevallen tot een minimum te beperken en afval op verantwoorde wijze te beheren, te beginnen met een degelijk milieubeleid en een operationeel milieubeheersysteem. In sommige gevallen kunnen te hoge risico's er zelfs toe leiden dat bedrijven afzien van hun mijnbouw- of winningsplannen. Ook verwacht Univé dat bedrijven de milieu- en gezondheidseffecten die een mijn na sluiting heeft, meenemen in de ontwikkelingsplannen van nieuwe mijnen. Omdat de beschikbaarheid van data over dergelijke plannen beperkt is, wordt dit gemonitord op basis van controverses.

Daarnaast beoordeelt Univé of de activiteiten van bedrijven in strijd zijn met haar beleid. Op het gebied van landgebruik vormen diverse activiteiten reden voor uitsluiting, omdat zij onomkeerbare gevolgen voor het milieu en grote risico's voor ondernemingen met zich mee kunnen brengen. Voorbeelden hiervan zijn, maar zijn niet beperkt tot, winningsactiviteiten in beschermde gebieden (zoals mijnbouw

en bosbouw), illegale houtkap, mijnbouw op bergtoppen, het lozen van residuen in rivieren, overmatig watergebruik en het lozen van afval in rivieren.

Ook controversiële milieuactiviteiten of ondernemingsgedrag van bedrijven in de winnings-, mineralen- en mijnbouwindustrie komen in aanmerking voor uitsluiting. Relevante milieuonderwerpen hebben bijvoorbeeld betrekking op het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen, hun watergebruik en het beheer van residudammen, en het beheer van ecosystemen en het herstel daarvan na de sluiting en ontmanteling van de mijnen, productiefaciliteiten of exploratielocaties.

Univé sluit bedrijven uit die actief zijn in het delven van asbest. Omdat de mogelijkheden om dit te monitoren beperkt zijn, wordt dit gedaan op basis van controverses.

Maakindustrie

Univé verwacht van bedrijven in de maakindustrie waarin het investeert dat zij:

- Beleid, programma's en aangetoonde prestaties hebben om de afvalproductie te verminderen of te innoveren op het gebied van verpakking, afvalbeheer, recycleerbaarheid en recycling;
- Trends in verpakkingsgebruik, afvalproductie en afvalverwerking openbaar maken;
- De beste beschikbare technologieën (BBT) of procesverbeteringen toepassen volgens het voorzorgsbeginsel ter verbetering van het afvalbeheer (bijv. van kunststoffen en elektronisch afval);

- Een bedrijfsmodel ontwikkelen dat gebaseerd is op de beginselen van de circulaire economie, met aandacht voor bijvoorbeeld minimalisering van verpakking en afval, terugwinning, recycling, hergebruik en herontwerp van producten en processen.

Daarnaast verwacht Univé van bedrijven waarin het investeert dat ze systematisch de gezondheid en veiligheid van werknemers verbeteren en dat ze een preventieve cultuur op het gebied van gezondheid en veiligheid ontwikkelen.

Op het gebied van duurzaamheid verwacht Univé van bedrijven waarin het investeert dat zij adequaat rapporteren. Zo verwacht Univé dat bedrijven internationale en/of sectorstandaarden voor verslaglegging adopteren, zoals de GRI G4-verslagleggingsrichtlijn.

Wapenindustrie

Univé sluit de gehele wapenindustrie uit van investering. Onderdelen die essentieel zijn voor militaire doeleinden, maar ook gebruikt kunnen worden voor civiele producten ('dual-use'), worden beschouwd als militaire goederen wanneer ze een niet-civiel doel hebben. Wanneer ze een niet-civiel doel hebben of een doel gerelateerd aan de wapenindustrie zijn deze onderdelen daarom uitgesloten van financiering.

Bijlage 4: Bronnen en thema's voor screening

De engagement manager screent op zeven drijfveren. Deze drijfveren geven weer hoe het gedrag van bedrijven de planeet en de samenleving onder druk zet. Vier van de drijfveren vertegenwoordigen milieugedrag en drie drijfveren weerspiegelen sociaal en bestuurlijk gedrag (zie onderstaande tabel). Deze drijfveren geven aan of de bedrijven het aanpassingsvermogen hebben om zich voor te bereiden op de transitierisico's waarmee ze worden geconfronteerd. Ook geven ze aan of ze de kansen kunnen benutten om positieve impact te creëren. Elk van de drijfveren kan een impact hebben op meerdere planetaire grenzen en maatschappelijke thema's. De uitkomsten van deze screening is input voor de engagement-strategie.

Drivers		
	Fossil fuel use	Beheer van het gebruik van fossiele brandstoffen, met gevolgen voor onder andere klimaatverandering, luchtverontreiniging, beschikbaarheid van energie en menselijke gezondheid.
	Water use	Beheer van het gebruik van zoetwater in gebieden met waterschaarste, met gevolgen voor onder meer de beschikbaarheid van water, de waterkwaliteit, de gezondheid en de voedselproductie.
	Land use	Landconversie en beheer van natuurlijke hulpbronnen, met name voor landbouwdoeleinden en zachte grondstoffen, met gevolgen voor de klimaatverandering, het verlies aan biodiversiteit en waterstromen, maar ook voor lokale gemeenschappen en ongelijkheden.
	Chemicals and waste management	Beheer van giftige en langlevende chemische stoffen en gevaarlijk afval en kunststoffen, die mogelijk emissies naar lucht, water en land veroorzaken, met gevolgen voor het milieu en de menselijke gezondheid.
	Organisational behaviour and integrity	Acties om een ethisch zakelijk klimaat te creëren, met gevolgen voor gemeenschapsnetwerken, justitie en werkomstandigheden. Voor bedrijven verwijst dit naar hun eigen bedrijfsmodel, maar ook naar hoe ze omgaan met bedrijven in hun waardeketen. Voor overheden verwijst dit naar hoe zij mensen-, burger- en politieke rechten regelen.
	Human capital management	Activiteiten met betrekking tot arbeids- en vakbondsrechten, gezondheid en veiligheid van werknemers en de werkvloer, die van invloed zijn op onderwijskansen en inkomen en genderongelijkheid.
	Social capital management	Acties om de 'license to operate' te behouden, met gevolgen voor mensenrechten, de gemeenschap, sociale rechtvaardigheid en toegang tot en betaalbaarheid van bijvoorbeeld gezondheidszorg en financiën.

Niet alle drijfveren zijn even belangrijk voor een bedrijf; dit verschilt per sector. In navolging van de GICS-sectorindeling is in onderstaande per sector weergegeven welke drivers materieel zijn. Daarom wordt in de evaluatie per bedrijf de nadruk gelegd op de drijfveren die als materieel worden aangemerkt.

De belangrijkste bronnen bij de screening zijn: MSCI en Urgewald.

Sectors	Business drivers						
	Fossil Fuel use	Water use	Land use	Chemicals & Waste Man.	Organisational Behaviour & Integrity	Human Capital Man.	Social Capital Man.
Consumer discretionary	✓	✓	—	—	✓	✓	✓
Materials	✓	✓	—	✓	—	✓	—
Financials	—	—	—	—	✓	—	✓
Consumer staples	✓	✓	✓	—	✓	—	✓
Health Care	—	—	—	✓	✓	—	✓
Real estate	✓	✓	—	—	✓	—	✓
Industrials	—	✓	—	✓	✓	✓	—
Communication services	—	—	—	—	✓	—	✓
Information technology	✓	—	—	—	✓	✓	✓
Energy	✓	✓	✓	✓	—	✓	✓
Utilities	✓	—	✓	✓	✓	—	✓

Bijlage 5: Stembeleid

Het uitoefenen van stemrecht is een belangrijk onderdeel van een goed functionerende governance-structuur voor bedrijven. Daarom maakt Univé gebruik van haar stemrecht op alle aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin wordt belegd. Tevens streeft Univé ernaar om invulling te geven aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive II, en zal een toelichting worden gegeven indien dit op onderdelen niet mogelijk is ('comply or explain').

Univé heeft uitgangspunten voor het stembeleid vastgesteld die hieronder zijn opgenomen. Bij deze uitgangspunten staan de ESG-ambitie en het thema klimaat centraal. Univé streeft ernaar om eventuele negatieve impact van haar investeringen op de maatschappij, het milieu en governance te voorkomen, te mitigeren dan wel te herstellen. Het adresseren van klimaatverandering is een wereldwijde uitdaging en Univé is toegewijd een bijdrage te leveren aan dit cruciale vraagstuk. Ook stimuleert Univé bedrijven waarin geïnvesteerd wordt om kritisch te kijken naar de bijdrage die zij leveren aan de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN om op deze wijze een positieve impact te genereren.

Univé neemt de volgende zaken in acht om te kunnen beoordelen of beursgenoteerde bedrijven in positieve zin voldoen aan criteria ten aanzien van corporate governance, beloning van bestuurders en bedrijfsstructuur:

- Bijdrage aan klimaatakkoord van Parijs. Transparantie ten aanzien van CO₂e-uitstoot en inspanningen gericht op reductie hiervan.
- Onafhankelijkheid van de accountant en geloofwaardigheid van de accountantsverklaring.
- Integriteit, onafhankelijkheid, responsiviteit en diversiteit van het bestuur en haar commissies. Bestuursleden dienen te beschikken over de juiste vaardigheden en expertise, alsmede over voldoende beschikbare tijd om hun taken te kunnen uitvoeren.
- Bestuursbeslissingen dienen geleid te worden door een bedrijfscultuur welke duurzaamheid en langetermijnwaardcreatie ondersteunt, en bedrijven dienen hierover verantwoording af te leggen richting aandeelhouders.
- Preventie van overmatige cumulatie van macht (gecombineerde CEO- en voorzitterspositie).
- Vergoeding aan bestuursleden dient het juiste talent aan te trekken, te behouden en te motiveren. Excessieve vergoedingen dienen zoveel mogelijk beperkt te worden: vergoedingen dienen niet significant af te wijken van industrie- en marktgemiddelden in termen van structuur en niveau. Arbeidsvoorwaarden dienen begrijpelijk en transparant te zijn voor aandeelhouders. Vaste en variabele beloningen moeten in balans zijn. Prestatie-gerelateerde elementen moeten op eenvoudige wijze te kwantificeren zijn. Dit betekent dat ze meetbaar zijn, tijdsgebonden, vooraf vastgelegd en dat ze een directe relatie moeten hebben met de bedrijfsstrategie en operationele resultaten. Bedrijven dienen zoveel mogelijk transparantie te verstrekken over de methodes en onderbouwing die ten grondslag ligt aan (voorgestelde of toegepaste) vergoedingen.
- Bedrijven waarin geïnvesteerd wordt moeten een passende kapitaalstructuur hebben en beslissingen ten aanzien van kapitaalallocatie moeten formeel

beschreven worden in de jaarverslagen. In het geval van een voorgestelde uitgifte van aandelen onderzoeken we de gegrondheid van het voorstel. Voor financieringsactiviteiten die mogelijk grote invloed hebben op de waarde van de onderneming moet de uiteindelijke keuze bij de aandeelhouders liggen.

- Aandeelhouders moeten het recht hebben om te stemmen op belangrijke beslissingen, waaronder benoeming en ontslag van bestuurders, wijzigingen in bestuursdocumentatie zoals statuten, aandeleninkoop, uitgifte van aandelen, plannen voor aandeelhoudersrechten ('poison pills'), voorstellen die stemrechten wijzigingen en materiële transacties.

Wat sociale en milieukwesties betreft, ondersteunt Univé in het algemeen op standaarden gebaseerde ESG-voorstellen die voor aandeelhouders en belanghebbenden op de lange termijn waarde vergroten en tegelijkertijd de belangen van de onderneming en de maatschappij op een lijn brengen.

Om voorstellen van aandeelhouders te evalueren neemt Univé internationale ESG-richtlijnen en standaarden in acht. Verder streeft Univé ernaar om voorstellen te ondersteunen die aansluiten bij erkende mondiale bestuursorganen die duurzame handelspraktijken bevorderen en pleiten voor milieubeheer, eerlijke arbeidsomstandigheden, non-discriminatie en de bescherming van

mensenrechten. Hiertoe behoren internationaal erkende duurzaamheid gerelateerde initiatieven waaronder de United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI), de door United Nations gesteunde Principles for Responsible Investment (PRI), United Nations Global Compact, Global Reporting Initiative (GRI), International Labour Organization Conventions (ILO) en andere. Elk van deze bestuursorganen streeft ernaar om rapportage- en andere activiteiten te bevorderen die aansluiten bij positieve ESG-acties, waardoor financiële risico's en reputatierisico's worden beperkt.

Wat betreft klimaat gerelateerde voorstellen ondersteunt Univé de ambities die zijn vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden. Univé moedigt voorstellen aan die bedrijven stimuleren om informatie te verstrekken over de financiële, fysieke of regelgevingsrisico's gerelateerd aan klimaatverandering waarmee ze te maken hebben. Daarbij kijkt Univé ook naar hoe ondernemingen deze risico's identificeren, meten en managen, waaronder klimaatrisico metingen en programma's zoals GHG-emissiereductie. Bovendien ondersteunt Univé voorstellen waarin wordt opgeroepen tot transparantie inzake werkplekpraktijken en diversiteit, belastingen, leveringsketens en algemene maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Bijlage 6: Uitsluitingslijst

Uitsluitingen van landen - Sanctiewetgeving

Afghanistan	Haiti	Rusland
Wit-Rusland	Iran	Somalië
Burundi	Irak	Zuid-Sudan
Centraal Afrikaanse Rep.	Libanon	Soedan
Dem. Republiek Congo	Libië	Syrië
Egypte	Mali	Venezuela
Eritrea	Myanmar	Yemen
Ethiopië	Noord-Korea	Zimbabwe

Uitsluitingen van bedrijven

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Sberbank	Rusland	Sanctielijst
VTB Bank	Rusland	Sanctielijst
Gazprombank	Rusland	Sanctielijst
Vnesheconombank (VEB)	Rusland	Sanctielijst
Rosselkhozbank	Rusland	Sanctielijst
Opk Oboronprom	Rusland	Sanctielijst
United Aircraft Corporation	Rusland	Sanctielijst
Uralvagonzavod	Rusland	Sanctielijst
Rosneft	Rusland	Sanctielijst
Transneft	Rusland	Sanctielijst
Gazprom Neft	Rusland	Sanctielijst
Alfa Bank	Rusland	Sanctielijst
Bank Otkritie	Rusland	Sanctielijst
Bank Rossiya	Rusland	Sanctielijst
Promsvyazbank	Rusland	Sanctielijst
Almaz-Antey	Rusland	Sanctielijst
Kamaz	Rusland	Sanctielijst
Novorossiysk Commercial Sea Port	Rusland	Sanctielijst
Rostec (Russian Technologies State Corporation)	Rusland	Sanctielijst
Russian Railways	Rusland	Sanctielijst
JSC Po Sevmash	Rusland	Sanctielijst
Sovcomflot	Rusland	Sanctielijst
United Shipbuilding Corporation	Rusland	Sanctielijst
Russian Maritime Register of Shipping	Rusland	Sanctielijst
AEROJET ROCKETDYNE HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Anhui Great Wall Military Industry Co	China	Betrokken bij clustermunition
Aryt Industries	Israël	Betrokken bij clustermunition
Ashot - Ashkelon Industries	Israël	Betrokken bij clustermunition
AVIBRAS INDUSTRIA AEROESPACIAL	Brazilië	Betrokken bij clustermunition
Bharat Dynamics	India	Betrokken bij clustermunition
Boeing Distribution Services	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunition
BWX Technologies	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
China Aerospace Science And Technology Corporation	China	Betrokken bij clustermunition

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
China North Industries Group Corporation	China	Betrokken bij clustermunitie
China North Industries Corporation	China	Betrokken bij clustermunitie
China Satellite Communications Co Ltd	China	Betrokken bij clustermunitie
China Spacesat	China	Betrokken bij clustermunitie
Fluor Corporation	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
GENERAL DYNAMICS CORPORATION	Zuid-Korea	Betrokken bij nucleaire wapens
Hanwha Corp	India	Betrokken bij clustermunitie
Hanwha Engineering & Construction Corp.	Verenigde Staten	Betrokken bij anti-persoonsmijnen
Honeywell International	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Huntington Ingalls Industries	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Inner Mongolia North Heavy Industries Group	China	Betrokken bij clustermunitie
Korea Aerospace Industries	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunitie
Larsen And Toubro Limited	India	Betrokken bij clustermunitie
LTIMindtree Ltd	India	Betrokken bij clustermunitie
L&T Finance	India	Betrokken bij clustermunitie
L&T Infrastructure	India	Betrokken bij clustermunitie
L&T Technology Services Ltd	India	Betrokken bij clustermunitie
Leidos Holdings	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
LEIDOS, INC.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
LIG Nex1 Co., Ltd.	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunitie
Lockheed Martin	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunitie
Motovilikha Plants JSC	Rusland	Betrokken bij clustermunitie
Nabha Power	India	Betrokken bij clustermunitie
National Presto Industries	Verenigde Staten	Betrokken bij anti-persoonsmijnen
Northrop Grumman Corp.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
NORTHROP GRUMMAN SYSTEMS CORPORATION	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Poongsan	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunitie
Poongsan holdings	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunitie
Roketsan Roket Sanayi Ve Ticaret Anonim Sirketi	Turkije	Betrokken bij clustermunitie
Solar Industries India Limited	India	Betrokken bij clustermunitie
The Boeing Company	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunitie
BAE SYSTEMS	Verenigd Koninkrijk	Wapenhandel naar hoog-risico landen
Raytheon Technologies Corp.	Verenigde Staten	Wapenhandel naar hoog-risico landen
Avary Holding Shenzhen Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
BHP Group Ltd	Australië	MSCI-red flag / UNGC schending
CoreCivic Inc	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
GCL-Poly Energy Holdings Ltd	Hongkong	MSCI-red flag / UNGC schending
Glencore PLC	Zwitserland	MSCI-red flag / UNGC schending
MMC Norilsk Nickel PJSC	Rusland	MSCI-red flag / UNGC schending
Hon Hai Precision Industry Co	Taiwan	MSCI-red flag / UNGC schending
Hoshine Silicon Industry Co Lt	China	MSCI-red flag / UNGC schending
JinkoSolar Holding Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Lens Technology Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
LXJM	China	MSCI-red flag / UNGC schending
OFFICE CHERIFIEN DES PHO	Marokko	MSCI-red flag / UNGC schending
O-film Tech Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Petroleos del Peru SA	Peru	MSCI-red flag / UNGC schending

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
PETROLEOS MEXICANOS	Mexico	MSCI-red flag / UNGC schending
Porsche Automobil Holding SE	Duitsland	MSCI-red flag / UNGC schending
SAIC Motor Corp Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Barrick Gold Corp	Canada	MSCI-red flag / UNGC schending
TBEA Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
GEO Group Inc/The	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
TEPCO	Japan	MSCI-red flag / UNGC schending
Trina Solar Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Universal Health Services Inc	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
Vale SA	Brazilië	MSCI-red flag / UNGC schending
Volkswagen AG	Duitsland	MSCI-red flag / UNGC schending
ZHONGTAI CHEMICAL	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Youngor Group Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Zhen Ding Technology Holding L	Kaaimaneilanden	MSCI-red flag / UNGC schending
Zijin Mining Group Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Strata Power Corp.	Canada	Teerzand
Petroteq Energy Inc.	Canada	Teerzand
Sunshine Oilsands Ltd.	Canada	Teerzand
Imperial Oil Limited	Canada	Teerzand
MEG Energy Corp.	Canada	Teerzand
North West Redwater Partnership, Inc.	Canada	Teerzand
Athabasca Oil Corporation	Canada	Teerzand
Suncor Energy Inc.	Canada	Teerzand
PC Financial Partnership	Canada	Teerzand
Pengrowth Energy Corporation	Canada	Teerzand
Strathcona Resources Ltd.	Canada	Teerzand
BlackPearl Resources, Inc.	Canada	Teerzand
North American Construction Group Ltd.	Canada	Teerzand
Trans Mountain Corp.	Canada	Teerzand
Cenovus Energy Inc.	Canada	Teerzand
Canadian Natural Resources Limited	Canada	Teerzand
Harvest Operations Corp.	Canada	Teerzand
Inter Pipeline Ltd.	Canada	Teerzand
Baytex Energy Corp.	Canada	Teerzand
Baytex Energy (LP) Ltd.	Canada	Teerzand
Husky Energy Inc.	Canada	Teerzand
Arrow Exploration Corp.	Canada	Teerzand
Petroleos de Venezuela SA	Venezuela	Teerzand
TC Energy Corporation	Canada	Teerzand
Ensign Drilling, Inc.	Canada	Teerzand
Wajax Corporation	Canada	Teerzand
Sakari Resources Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Wollongong Coal Limited	Australië	Kolenmijnen
PT Golden Eagle Energy TBK	Indonesië	Kolenmijnen
TerraCom Limited	Australië	Kolenmijnen
PT Berau Coal Energy	Indonesië	Kolenmijnen
Sadovaya Group	Luxemburg	Kolenmijnen

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Geo Energy Resources Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Foresight Energy LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
PT Adaro Indonesia	Indonesië	Kolenmijnen
Foresight Energy LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Thungela Resources Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
PT Indo Tambangraya Megah Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
PT Bumi Resources Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Bumi Investment Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Eterna Capital Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
PT Bukit Asam Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
China Qinfra Group Ltd.	Kaaimaneilanden	Kolenmijnen
Park Elektrik Uretim Madencilik Sanayi ve Ticaret AS	Tokelau	Kolenmijnen
Hallador Energy Company	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Lubelski Wegiel BOGDANKA SA	Polen	Kolenmijnen
Bisichi Plc	Verenigd Koninkrijk	Kolenmijnen
PT Golden Energy Mines Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
New Hope Corporation Limited	Australië	Kolenmijnen
Jinneng Holding Shanxi Coal Industry Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Harum Energy Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Exxaro Resources Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Bayan Resources Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
CONSOL Energy Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Westmoreland Coal Co.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Westmoreland Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Mercator Limited	India	Kolenmijnen
Murray Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Zhengzhou Coal Industry & Electric Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Alliance Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Alliance Holdings GP LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Alliance Resource Operating Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Agritrade Resources Limited	Bermuda	Kolenmijnen
PT Adaro Energy Indonesia Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Salungano Group Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
The Lanna Resources Public Co., Ltd.	Thailand	Kolenmijnen
PT Dian Swastatika Sentosa Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Inner Mongolia Yitai Coal Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Banpu Public Company Limited	Thailand	Kolenmijnen
PT Trada Alam Minera Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
PT Alfa Energi Investama Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Yancoal Australia Ltd.	Australië	Kolenmijnen
Peabody Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Peabody Energy Australia PCI Pty Ltd.	Australië	Kolenmijnen
Kuzbasskaya Toplivnaya Kompaniya PJSC	Rusland	Kolenmijnen
China Shenhua Energy Company Limited	China	Kolenmijnen
	Britse	
China Shenhua Overseas Capital Co., Ltd.	Maagdeneilanden	Kolenmijnen
PT Indika Energy Tbk	Indonesië	Kolenmijnen

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Indo Energy Finance BV	Nederland	Kolenmijnen
Indo Energy Finance II BV	Nederland	Kolenmijnen
Indika Energy Capital III Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Indika Energy Capital II Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Indo Integrated Energy II BV	Nederland	Kolenmijnen
Shan Xi Hua Yang Group New Energy Co. Ltd.	China	Kolenmijnen
Gujarat Mineral Development Corporation Limited	India	Kolenmijnen
China Coal Xinji Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Beijing Haohua Energy Resource Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Whitehaven Coal Limited	Australië	Kolenmijnen
Cloud Peak Energy Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Cloud Peak Energy Resources LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Semirara Mining & Power Corp.	Filipijnen	Kolenmijnen
Washington H. Soul Pattinson and Company Limited	Australië	Kolenmijnen
Coal India Ltd.	India	Kolenmijnen
Coal Energy SA	Luxemburg	Kolenmijnen
Anhui Hengyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Mitsui Matsushima Holdings Co., Ltd.	Japan	Kolenmijnen
Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Rhino Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Shanxi Lu'An Environmental Energy Development Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
	Britse	
Feishang Anthracite Resources Ltd.	Maagdeneilanden	Kolenmijnen
NACCO Industries, Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Arch Resources, Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Inner Mongolia Dian Tou Energy Corp. Ltd.	China	Kolenmijnen
Jizhong Energy Resources Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Shanxi Coal International Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
KyungDong Invest Co., Ltd.	Zuid-Korea	Kolenmijnen
Gansu Jingyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Guanghui Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Southern Kuzbass Coal Co. PJSC	Rusland	Kolenmijnen
DMCI Holdings, Inc.	Filipijnen	Kolenmijnen
Yankuang Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Yancoal International Resources Development Co., Ltd.	Hongkong	Kolenmijnen
Yankuang Group (Cayman) Ltd.	Kaaimaneilanden	Kolenmijnen
Shandong Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT ABM Investama Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
New World Resources plc	Verenigd Koninkrijk	Kolenmijnen
Pingdingshan Tianan Coal Mining Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Indonesia Asahan Aluminium (Persero)	Indonesië	Kolenmijnen
Old ANR LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
China Coal Energy Company Limited	China	Kolenmijnen
Natural Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
GMR Power & Urban Infra Ltd.	India	Kolenmijnen

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Inner Mongolia Yuan Xing Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
TBEA Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Brickworks Ltd.	Australië	Kolenmijnen
PT United Tractors Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Huadian Power International Corp. Ltd.	China	Kolenmijnen
Hosken Consolidated Investments Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Guizhou Panjiang Refined Coal Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Southgobi Resources Ltd.	Canada	Kolenmijnen
Jastrzebska Spolka Weglowa SA	Polen	Kolenmijnen
Petmin Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Altius Minerals Corporation	%Canada	Kolenmijnen
Empresa Electrica Angamos SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
Empresa Electrica Guacolda SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
Reliance Power Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Guangdong Baolihua New Energy Stock Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Can2 Termik AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
CESC Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Adani Power Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Beijing Jingneng Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Inner Mongolia Mengdian Huaneng Thermal Power Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Monongahela Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
KSK Power Venture Plc	Het eiland Man	Energiegeneratie door kolen
Huaneng Power International, Inc.	China	Energiegeneratie door kolen
Eskom Holdings SOC Ltd.	Zuid-Afrika	Energiegeneratie door kolen
NTPC Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Jaiprakash Power Ventures Limited	India	Energiegeneratie door kolen
GD Power Development Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
The Hub Power Co. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Guangdong Electric Power Development Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
China Resources Power Holdings Co., Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
ENEA SA	Polen	Energiegeneratie door kolen
Korea East-West Power Co., Ltd.	Zuid-Korea	Energiegeneratie door kolen
Huadian Energy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
NLC India Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Jiangsu Guoxin Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Samruk-Energy JSC	Kazachstan	Energiegeneratie door kolen
Union Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Louisville Gas & Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
EP Energy as	Tsjechië	Energiegeneratie door kolen
Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Datang International Power Generation Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Appalachian Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
LG&E & KU Energy LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Malakoff Corp. Bhd.	Maleisië	Energiegeneratie door kolen
China Power International Development Limited	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
AGL Energy Limited	Australië	Energiegeneratie door kolen
China Huadian Corp., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
China Huadian Overseas Development 2018 Ltd.	Kaaijman Eilanden	Energiegeneratie door kolen
China Huadian Overseas Development Management Co., Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
Huadian Power International Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
PGE Polska Grupa Energetyczna SA	Polen	Energiegeneratie door kolen
PGE Sweden AB	Zweden	Energiegeneratie door kolen
Shanghai Electric Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
An Hui Wenergy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Southwestern Electric Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Tata Power Company Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Tenaga Nasional Bhd.	Maleisië	Energiegeneratie door kolen
TNB Global Ventures Capital Bhd.	Maleisië	Energiegeneratie door kolen
DTE Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
JSW Energy Limited	India	Energiegeneratie door kolen
PT Perusahaan Listrik Negara (Persero)	Indonesië	Energiegeneratie door kolen
Majapahit Holding BV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
Wintime Energy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
Beijing Energy Investment Holdings Ltd.	Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
Banpu Power Public Co. Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
The Okinawa Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
HK Electric Investments & HK Electric Investments Ltd.	Kaaijman Eilanden	Energiegeneratie door kolen
Ameren Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tauron Polska Energia SA	Polen	Energiegeneratie door kolen
TransAlta Corporation	Canada	Energiegeneratie door kolen
SMC Global Power Holdings Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
Huaneng Hong Kong Capital Ltd.	Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
China Huaneng Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
TPI Polene Power Public Co., Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
NRG Energy, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Evergy Kansas Central, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
PacifiCorp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Public Service Company of New Mexico	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Evergy, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Cleco Corporate Holdings LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Ohio, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Metro Pacific Investments Corporation	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Semirara Mining & Power Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Great River Energy	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
CLP Holdings Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
AES Andes SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
SPIC 2016 US Dollar Bond Co. Ltd.	Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
State Power Investment Corp., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
SPIC Luxembourg Latin America Renewable Energy Investment Co.	Luxemburg	Energiegeneratie door kolen

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
	Britse	
SPIC 2018 USD Senior Perpetual Bond Co. Ltd.	Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
PPL Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
PPL Capital Funding, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The AES Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
AES El Salvador Trust II	Panama	Energiegeneratie door kolen
AES Andres BV	Spanje	Energiegeneratie door kolen
Hubei Energy Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Power Assets Holdings Limited	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
Hokkaido Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Alabama Power Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Stronghold Digital Mining, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
IPALCO Enterprises, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
SDIC Power Holdings Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Hokuriku Electric Power Co.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Shenergy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Electric Power Development Co., Ltd.	Japan	Energiegeneratie door kolen
MGE Energy, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Otter Tail Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tucson Electric Power Co., Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Israel Electric Corp. Ltd.	Israël	Energiegeneratie door kolen
Vistra Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Dynegy Finance I, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Vistra Operations Co. LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Carolinas LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Aboitiz Power Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Albioma SA	Frankrijk	Energiegeneratie door kolen
Genesis Energy Limited	Nieuw-Zeeland	Energiegeneratie door kolen
Huadian Fuxin Energy Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Wisconsin Electric Power Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Electricity Generating Public Co., Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
Wisconsin Power & Light Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Glow Energy Public Co., Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
Shenzhen Energy Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Petrovietnam Power Corp.	Vietnam	Energiegeneratie door kolen
Korea Electric Power Corp.	Zuid-Korea	Energiegeneratie door kolen
STEAG GmbH	Duitsland	Energiegeneratie door kolen
American Electric Power Company, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Wisconsin Public Service Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
China Coal Xinji Energy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Alliant Energy Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Chugoku Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Talen Energy Supply LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Talen Energy Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Engie Energia Chile SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
PNM Resources, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Adani Electricity Mumbai Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Eneva SA	Brazilië	Energiegeneratie door kolen

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
ALLETE, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Southwestern Public Service Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Listrindo Capital BV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
PT Cikarang Listrindo Tbk	Indonesië	Energiegeneratie door kolen
ContourGlobal Power Holdings SA	Luxemburg	Energiegeneratie door kolen
ContourGlobal plc	Verenigd Koninkrijk	Energiegeneratie door kolen
Gansu Jingyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Atlantic Power Corporation	Canada	Energiegeneratie door kolen
Sembcorp Industries Ltd.	Singapore	Energiegeneratie door kolen
Public Service Company of Colorado	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Berkshire Hathaway Energy Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Northern Electric Finance Plc	Verenigd Koninkrijk	Energiegeneratie door kolen
Izmir Demir Celik Sanayi AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
AES Argentina Generacion SA	Argentinië	Energiegeneratie door kolen
Consumers Energy Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Engro Corporation Limited	Pakistan	Energiegeneratie door kolen
RWE AG	Duitsland	Energiegeneratie door kolen
NorthWestern Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Unipro PJSC	Rusland	Energiegeneratie door kolen
Shikoku Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
EP Infrastructure as	Tsjechië	Energiegeneratie door kolen
OGE Energy Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Oklahoma Gas & Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Origin Energy Limited	Australië	Energiegeneratie door kolen
Origin Energy Finance Ltd.	Australië	Energiegeneratie door kolen
DTE Energy Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
DMCI Holdings, Inc.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Gulf Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
CEZ as	Tsjechië	Energiegeneratie door kolen
ACEN Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
MidAmerican Energy Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
MidAmerican Funding LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tohoku Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Irkutskenergo JSC	Rusland	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Capital Power Corporation	Canada	Energiegeneratie door kolen
CMS Energy Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
China Shenhua Energy Company Limited	China	Energiegeneratie door kolen
	Britse	
China Shenhua Overseas Capital Co., Ltd.	Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
Arizona Public Service Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Pinnacle West Capital Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Hopewell Holdings Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
WEC Energy Group, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Xcel Energy Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Alarko Holding AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Kyushu Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Public Power Corp. SA	Griekenland	Energiegeneratie door kolen
Public Power Corp. Finance Plc	Verenigd Koninkrijk	Energiegeneratie door kolen
Shanxi Coking Coal Energy Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Colbun SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
IDACORP, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Torrent Power Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Vectren Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Indiana Michigan Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Southern Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
WHA Utilities & Power Public Co. Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
Aboitiz Equity Ventures, Inc.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Interstate Power & Light Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Adani Transmission Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Guangzhou Development Group, Inc.	China	Energiegeneratie door kolen
Georgia Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tokyo Electric Power Co. Holdings, Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
SCANA Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Second Generation Co of the Wholesale Power Market PJSC	Rusland	Energiegeneratie door kolen
Entergy Utility Property, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Entergy Arkansas LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
GMR Power & Urban Infra Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Emera Incorporated	Canada	Energiegeneratie door kolen
Black Hills Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tennessee Valley Authority	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
InterGen NV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
Chubu Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
China Longyuan Power Group Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Hero Asia Investment Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Florida LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Florida Project Finance LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Aksa Enerji Uretim AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
SGC Energy Co., Ltd.	Zuid-Korea	Energiegeneratie door kolen
Global Power Synergy PCL	Thailand	Energiegeneratie door kolen
NiSource Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Sunpower Group Ltd.	Bermuda	Energiegeneratie door kolen
Guangxi Guiguan Electric Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Enel Generacion Chile SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
Ratch Group Public Co. Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
EDP-Energias de Portugal SA	Portugal	Energiegeneratie door kolen
EDP Finance BV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
IE2 Holdco SAU	Spanje	Energiegeneratie door kolen
Viesgo Infraestructuras Energeticas SL	Spanje	Energiegeneratie door kolen
Jindal Steel & Power Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
22nd Century Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
7-ELEVEN MALAYSIA HOLDINGS B	Maleisië	Tabak
Al-Eqbal Investment Co PLC	Jordanië	Tabak

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Altria Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
AMCON DISTRIBUTING CO	Verenigde Staten	Tabak
ANHUI GENUINE NEW MATERIAL-A	China	Tabak
BAT CAPITAL CORP	Verenigde Staten	Tabak
BAT INTL FINANCE PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
BAT NETHERLANDS FINANCE	Nederland	Tabak
	Bosnië en	
Badeco Adria JSC Sarajevo	Herzegovina	Tabak
BIZIM TOPTAN SATIS MAGAZALAR	Turkije	Tabak
BRIGHT PACKAGING INDUS BHD	Maleisië	Tabak
British American Tobacco Malay	Maleisië	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO ZAM	Zambia	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO BAN	Bangladesh	Tabak
British American Tobacco Kenya	Kenia	Tabak
British American Tobacco PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
British American Tobacco Ugand	Oeganda	Tabak
British American Tobacco Zimba	Zimbabwe	Tabak
Bulgartabac Holding AD	Bulgarije	Tabak
CARRERAS LTD	Jamaica	Tabak
CAT LOI JSC	Vietnam	Tabak
Ceylon Tobacco Co PLC	Sri Lanka	Tabak
CHARLIE'S HOLDINGS INC	Verenigde Staten	Tabak
CHINA FLAVORS	China	Tabak
CHINA TOBACCO INTERNATIONAL	Hongkong	Tabak
Coka Duvanska Industrija AD Co	Servië	Tabak
Cia de Distribucion Integral L	Spanje	Tabak
Ngan Son JSC	Vietnam	Tabak
Eastern Co SAE	Egypte	Tabak
Essentra PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
EUROCASH SA	Polen	Tabak
Fyolo Technology Corp	Verenigde Staten	Tabak
GLOBRANDS LTD	Israël	Tabak
Godfrey Phillips India Ltd	India	Tabak
Golden Tobacco Ltd	India	Tabak
Gotse Delchev Tabac AD-Gotse D	Bulgarije	Tabak
Healthier Choices Management C	Verenigde Staten	Tabak
Huabao Flavours & Fragrances C	China	Tabak
HUABAO INTL	Hongkong	Tabak
IMPERIAL BRANDS FIN NETH	Nederland	Tabak
IMPERIAL BRANDS FIN PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
Imperial Brands PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
Indonesian Tobacco Tbk PT	Indonesië	Tabak
ITC Ltd	India	Tabak
Japan Tobacco Inc	Japan	Tabak
Jerusalem Cigarette Co Ltd	Palestina	Tabak
JORDAN DUTY FREE SHOP	Jordanië	Tabak
JT INTL FIN SERVICES BV	Nederland	Tabak
Karelia Tobacco Company Inc SA	Griekenland	Tabak

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Khyber Tobacco Co Ltd	Pakistan	Tabak
KT&G Corp	Zuid-Korea	Tabak
Kuk-il Paper Manufacturing Co	Zuid-Korea	Tabak
MATIV HOLDINGS INC	Verenigde Staten	Tabak
MCCOLL'S RETAIL GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
MERCURY RETAIL HOLDING PLC	Rusland	Tabak
Miquel y Costas & Miquel SA	Spanje	Tabak
MUDANJIANG HENGFENG PAPER-A	China	Tabak
NEW TOYO INTERNATIONAL HLDGS	Singapore	Tabak
Nikotiana BT Holding AD Sofia	Bulgarije	Tabak
NOLATO AB-B SHS	Zweden	Tabak
NTC Industries Ltd	India	Tabak
Old Holdco Inc	Verenigde Staten	Tabak
Pakistan Tobacco Co Ltd	Pakistan	Tabak
Philip Morris Pakistan Ltd	Pakistan	Tabak
Philip Morris CR AS	Tsjechië	Tabak
Philip Morris International In	Verenigde Staten	Tabak
Philip Morris Operations AD Ni	Servië	Tabak
Bentoel Internasional Investam	Indonesië	Tabak
Gudang Garam Tbk PT	Indonesië	Tabak
Hanjaya Mandala Sampoerna Tbk	Indonesië	Tabak
WICAKSANA OVERSEAS INTL PT	Indonesië	Tabak
Pyxus International Inc	Verenigde Staten	Tabak
REYNOLDS AMERICAN INC	Verenigde Staten	Tabak
RLX Technology Inc	China	Tabak
Scandinavian Tobacco Group A/S	Denemarken	Tabak
SHANGHAI IND H	Hongkong	Tabak
Shenzhen Jinjia Group Co Ltd	China	Tabak
Sila Holding AD	Bulgarije	Tabak
Sinnar Bidi Udyog Ltd	India	Tabak
Slantse Stara Zagora- BT AD	Bulgarije	Tabak
Smooore International Holdings	China	Tabak
Societe Ivoirienne des Tabacs	Ivoorkust	Tabak
Starfleet Innotech Inc	Verenigde Staten	Tabak
STG GLOBAL FINANCE BV	Denemarken	Tabak
SUPREME PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
SWEDISH MATCH AB	Zweden	Tabak
TAIWAN FAMILYMART CO LTD	Taiwan	Tabak
Tanzania Cigarette Co Ltd	Tanzania	Tabak
West Indian Tobacco Co Ltd/The	Trinidad en Tobago	Tabak
TRI-PACK FILMS LTD	Pakistan	Tabak
TSL Ltd/Zimbabwe	Zimbabwe	Tabak
Turning Point Brands Inc	Verenigde Staten	Tabak
Tutunski Kombinat AD	Noord-Macedonië	Tabak
Union Investment Corp PLC	Jordanië	Tabak
Union Tobacco & Cigarette Indu	Jordanië	Tabak
Universal Corp/VA	Verenigde Staten	Tabak

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Vapor Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
ticker	Verenigde Staten	Tabak
Vector Group Ltd	Verenigde Staten	Tabak
VPR Brands LP	Verenigde Staten	Tabak
VST Industries Ltd	India	Tabak
Wee-Cig International Corp	Verenigde Staten	Tabak
Wismilak Inti Makmur Tbk PT	Indonesië	Tabak
YURI GAGARIN PLC-PLOVDIV	Bulgarije	Tabak
ALBANY INTERNATIONAL CORP.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
CHEMRING GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
CS GROUP SA	Frankrijk	Conventionele wapens
Airbus SE	Nederland	Conventionele wapens
AERODROME GROUP LTD	Israël	Conventionele wapens
DOLGOPRUDNENSKOYE NPP PAO	Rusland	Conventionele wapens
Korporatsiya Fazotron-NIIR AO	Rusland	Conventionele wapens
NPP START IM A.I. YASKINA AO	Rusland	Conventionele wapens
VICTEK. Co., Ltd.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
QINETIQ GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
AVIC Electromechanical Systems Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
L3HARRIS TECHNOLOGIES, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
DASSAULT AVIATION SA	Frankrijk	Conventionele wapens
KONGSBERG GRUPPEN ASA	Noorwegen	Conventionele wapens
A SELSAN ELEKTRONIK SANAYI VE TICARET ANONIM SIRKETI	Turkije	Conventionele wapens
Amurskiy Sudostroitel'nyi Zavod PAO	Rusland	Conventionele wapens
KRATOS DEFENSE & SECURITY SOLUTIONS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
KURGANSKIY MASHINOSTROITEL'NYI ZAVOD PAO	Rusland	Conventionele wapens
NTSV Mil' i Kamov AO	Rusland	Conventionele wapens
Orbit Technologies Ltd	Israël	Conventionele wapens
LUMIBIRD SA	Frankrijk	Conventionele wapens
Premier Explosives Ltd	India	Conventionele wapens
WALCHANDNAGAR INDUSTRIES LIMITED	India	Conventionele wapens
North Electro-Optic Co.,Ltd.	China	Conventionele wapens
Addsino Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
Olin Corporation	Verenigde Staten	Conventionele wapens
BAE SYSTEMS PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
THE BOEING COMPANY	Verenigde Staten	Conventionele wapens
COHORT PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
AUSTAL LIMITED	Australië	Conventionele wapens
FMS Enterprises Migun Ltd	Israël	Conventionele wapens
LEONARDO DRS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
HanilForgingIndustrial	Zuid-Korea	Conventionele wapens
Electro Optic Systems Holdings Ltd	Australië	Conventionele wapens
LOCKHEED MARTIN CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
IZHEVSKIY MASHZAVOD OAO	Rusland	Conventionele wapens
Jiangxi Hongdu Aviation Industry Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
Miroku Corporation	Japan	Conventionele wapens
ROSTVERTOL PAO	Rusland	Conventionele wapens

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
IMPERATORSKIY TUL'SKIY ORUZHEYNYI ZAVOD PAO	Rusland	Conventionele wapens
NATIONAL PRESTO INDUSTRIES, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
TAURUS ARMAS S.A.	Brazilië	Conventionele wapens
GENERAL DYNAMICS CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
ARYT INDUSTRIES LTD.	Israël	Conventionele wapens
Neorion Holdings SA	Griekenland	Conventionele wapens
TP Group PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
AVIC SHENYANG AIRCRAFT COMPANY LIMITED	China	Conventionele wapens
MOTOVILIKHINSKIYE ZAVODY PAO	Rusland	Conventionele wapens
MS International PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi AS	Turkije	Conventionele wapens
EMKOREACo.,LTD.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
VIDEO DISPLAY CORP	Verenigde Staten	Conventionele wapens
ODK-SATURN PAO	Rusland	Conventionele wapens
SINGAPORE TECHNOLOGIES ENGINEERING LTD	Singapore	Conventionele wapens
THALES SA	Frankrijk	Conventionele wapens
SZ SEVERNAYA VERF' PAO	Rusland	Conventionele wapens
ZEN TECHNOLOGIES LIMITED	India	Conventionele wapens
AK Tulamashzavod AO	Rusland	Conventionele wapens
ASAHI-SEIKI MANUFACTURING CO.,LTD.	Japan	Conventionele wapens
AEROVIRONMENT, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
AEROSTAR SA	Roemenië	Conventionele wapens
Aran Research and Development 1982 Ltd	Israël	Conventionele wapens
ARSEN'YEVSKAYA AVIATIONNAYA KOMPANIYA PROGRESS IM. N.I. SAZYKINA AO	Rusland	Conventionele wapens
ASHOT - ASHKELON INDUSTRIES LTD.	Israël	Conventionele wapens
ASTRA MICRO WAVE PRODUCTS LIMITED	India	Conventionele wapens
BABCOCK INTERNATIONAL GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
BHARAT ELECTRONICS LIMITED	India	Conventionele wapens
BOUSTEAD HOLDINGS BERHAD	Maleisië	Conventionele wapens
CAE INC.	Canada	Conventionele wapens
North Industries Group Red Arrow Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
AECC AVIATION POWER CO,LTD	China	Conventionele wapens
CLARUS CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
DUCOMMUN INCORPORATED	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Duks AO	Rusland	Conventionele wapens
ELBIT SYSTEMS LTD	Israël	Conventionele wapens
ENVIRONMENTAL TECTONICS CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
LEONARDO - SOCIETA PER AZIONI	Italië	Conventionele wapens
FIRSTEC CO.,LTD.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
AEROJET ROCKETDYNE HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
CSSC OFFSHORE & MARINE ENGINEERING (GROUP) COMPANY LIMITED	China	Conventionele wapens
AVICOPTER PLC	China	Conventionele wapens
Howa Machinery, Ltd.	Japan	Conventionele wapens
HUNEED TECHNOLOGIES	Zuid-Korea	Conventionele wapens
IAR SA	Roemenië	Conventionele wapens
INTEVAC, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens

BEDRIJF	LAND	REDE VAN UITSLUITING
Ishikawa Seisakusho, Ltd.	Japan	Conventionele wapens
KAMAN CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Kazanskiy Verতোletnyi Zavod PAO	Rusland	Conventionele wapens
LOMO AO	Rusland	Conventionele wapens
MMZ Vpered AO	Rusland	Conventionele wapens
MASHINOSTROITEL'NYI ZAVOD ARSENAL OAO	Rusland	Conventionele wapens
MOOG INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
MNPK Avionika AO	Rusland	Conventionele wapens
Public Joint Stock Company Motor Sich	Oekraïne	Conventionele wapens
NP KORPORATSIYA IRKUT PAO	Rusland	Conventionele wapens
Northrop Grumman Corporation	Verenigde Staten	Conventionele wapens
OSHKOSH CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Rheinmetall Aktiengesellschaft	Duitsland	Conventionele wapens
ROLLS-ROYCE HOLDINGS PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
SNT MOTIV CO.,LTD	Zuid-Korea	Conventionele wapens
SNT DYNAMICS CO.,Ltd	Zuid-Korea	Conventionele wapens
STX Engine Co.,Ltd.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
SAAB Aktiebolag	Zweden	Conventionele wapens
LEIDOS HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
HANWHA AEROSPACE CO., LTD.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
SENIOR PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
SMITH & WESSON BRANDS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
STURM, RUGER & COMPANY, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Optex Systems Holdings Inc	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Taneja Aerospace and Aviation Ltd	India	Conventionele wapens
TEXTRON INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
thyssenkrupp AG	Duitsland	Conventionele wapens
RAYTHEON TECHNOLOGIES CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Verney Carron SA	Frankrijk	Conventionele wapens
VIRTRA, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Zavod im. V.A. Degtyareva OAO	Rusland	Conventionele wapens
REMINGTON ARMS COMPANY, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
LEIDOS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
TEXTRON FINANCIAL CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
BAE SYSTEMS FINANCE INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
HINDUSTAN AERONAUTICS LIMITED	India	Conventionele wapens
BAE SYSTEMS HOLDINGS INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
NORTHROP GRUMMAN SYSTEMS CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
HYUNDAI ROTEM COMPANY	Zuid-Korea	Conventionele wapens
KOREA AEROSPACE INDUSTRIES, LTD.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
Heckler & Koch GmbH	Duitsland	Conventionele wapens
LIG Nex1 Co., Ltd.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
China Aerospace Science and Technology Corporation	China	Conventionele wapens
China North Industries Group Corporation Limited	China	Conventionele wapens
BWX TECHNOLOGIES, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
COLT DEFENSE LLC	Verenigde Staten	Conventionele wapens
VOMZ AO	Rusland	Conventionele wapens

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
OB"YEDINENNAYA AVIASTROITEL'NAYA KORPORACSIYA PAO	Rusland	Conventionele wapens
KVKO ALMAZ - ANTEY AO	Rusland	Conventionele wapens
Mashinostroitel'nyi Zavod imeni M.I.Kalinina G. Yekaterinburg PAO	Rusland	Conventionele wapens
CSBC Corporation, Taiwan	Taiwan	Conventionele wapens
ISRAEL MILITARY INDUSTRIES LTD.	Israël	Conventionele wapens
Binas dd Bugojno	Bosnië en Herzegovina	Conventionele wapens
Aerospace Industrial Development Corporation	Taiwan	Conventionele wapens
FINCANTIERI S.P.A.	Italië	Conventionele wapens
POONGSAN CORPORATION	Zuid-Korea	Conventionele wapens
HUNTINGTON INGALLS INDUSTRIES, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
VERTOLETY ROSSII AO	Rusland	Conventionele wapens
NPK URALVAGONZAVOD AO	Rusland	Conventionele wapens
ALLISON TRANSMISSION HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
SPORTSMAN'S WAREHOUSE HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Avibras Industria Aeroespacial S/A.	Brazilië	Conventionele wapens
COCHIN SHIPYARD LIMITED	India	Conventionele wapens
SIG SAUER INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
XiAn Tian He Defense Technology Co Ltd	China	Conventionele wapens
UMBRA APPLIED TECHNOLOGIES GROUP, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
VISTA OUTDOOR INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Hucentech Co., Ltd.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
H&K AG	Duitsland	Conventionele wapens
AVIO S.P.A.	Italië	Conventionele wapens
MELROSE INDUSTRIES PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
One Click Group Ltd	Australië	Conventionele wapens
Garden Reach Shipbuilders & Engineers Ltd	India	Conventionele wapens
Bharat Dynamics Ltd	India	Conventionele wapens
HANWHA SYSTEMS Co., Ltd.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
Jiangxi Xinyu Guoke Technology Co Ltd	China	Conventionele wapens
Anhui Great Wall Military Industry Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
Beijing Emerging Eastern Aviation Equipment Co Ltd	China	Conventionele wapens
Colt CZ Group SE	Tsjechië	Conventionele wapens
TTC Defence, INC.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
Frequentis AG	Oostenrijk	Conventionele wapens
Shaanxi Zhongtian Rocket Techonology Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
Israel Shipyards Ltd	Israël	Conventionele wapens
ACADEMY SPORTS AND OUTDOORS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
ShenZhen Consys Science&Technology Co Ltd	China	Conventionele wapens
AMMO, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Data Patterns (India) Ltd	India	Conventionele wapens